

EEN NIEUW VADERLAND GEKREGEN

Bijzonderheden uit het leven en de bekering van

ADRIAAN DINGEMANSE

Diaken in de Ledeboeriaanse gemeente te Middelburg.

6^e brochure in de serie: *Kinderen Gods op Walcheren in de 19^e en 20^e eeuw*

Uitgave: Stichting DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2001

INHOUD

- ?? Voorwoord
- ?? Toelichting op de brieven van A. Dingemanse
- ?? Een Ledeboeriaanse gemeente te Vlissingen
- ?? Gezinsstaat van Leendert Dingemanse
- ?? Brieven van A. Dingemanse
- ?? Sterven van Jacomina Leijnse-Dingemanse
- ?? Slotwoord weduwe Dingemanse
- ?? Literatuurlijst

VOORWOORD

Adriaan Dingemane is een bekende naam, maar de persoon waar het in deze brochure over gaat is een totaal onbekend figuur. Toch heeft hij 40 jaar zijn sporen op Walcheren nagelaten. Daarvan heeft hij zelf verslag afgelegd, zodat we zijn bevinding regelrecht van hemzelf vernemen.

Adriaan was een vreemdeling op aarde. In tweeërlei zin. Hij werd niet begrepen en voelde zich niet thuis. Niet alleen in Amerika, maar ook in zijn eigen vaderland. Het spreekwoord zegt: *een profeet is niet geëerd in zijn vaderland*. Dat is waar. En het geldt in zeker zin van al Gods volk op aarde. Ze worden in hun geestelijk, inwendig leven niet gekend, in hun uitwendig leven dikwijls niet begrepen en in hun woorden niet verstaan. Dat komt omdat hun wandeling *niet van* de aarde is en omdat hun geestelijk leven *niet uit* de werken van de wet gevoed wordt. Een evangelische wandel naar het voorbeeld van Jezus, is haast een onbekend begrip.

Een geestelijk beginsel wat uit God geboren is tracht naar iets geestelijks, wat van God afdaalt. Als het goed is voelt een kind van God zich hier niet thuis. Hij zoekt en verlangt naar een vaderland, naar het huis des Vaders met zijn vele woningen. We moeten er wel met smart aan toevoegen, dat theorie en praktijk dikwijls zover uit elkaar liggen.

De titel is genomen uit deze tekst: *Want die zulke dingen zeggen, betonen duidelijk, dat zij een vaderland zoeken, Hebrëen 11:14*. Met het doel om tot het vreemdelingschap op te wekken en die in waarheid vreemdeling zijn te bemoedigen, is het boekje van Dingemane opnieuw uitgegeven. Er is een hemels vaderland, er zijn hemelse woningen, er zijn hemelse schatten in de zalige genieting van de Drie-enige God, er is een hemelse lusthof waar al de engelen zijn, waar al Gods kinderen bij elkaar leven in de zoetste liefde en harmonie, zouden we daarnaar niet verlangen, uitzien en er naar jagen? Wat valt alles wat op de aarde is, toch helemaal in het niet in vergelijking bij de eeuwige heerlijkheid van die Stad, welker Kunstenaar en Bouwmeester God is!

De Heere geve ons dat we voorbereid mogen worden op aarde om eens *door de poorten te mogen ingaan in de Hemelstad*, is mijn innerlijke wens.

Middelburg, juni 2000.

Copyright Willem Westerbeke.

Toelichting op de brieven van A. Dingemans

Adriaan Dingemans was de zoon van Leendert Dingemans en Suzanna Kooman. Het echtpaar was eigenaar van een hofstee te Gapinge, waarschijnlijk in de richting van Vrouwenpolder.

Adriaan ging op 22 maart 1883 naar Middelburg om een nieuw pak te kopen in verband met het doen van openbare belijdenis in de Hervormde Kerk. Onderweg kreeg hij een bloedspuwing en werd ernstig ziek naar huis gebracht. Enige tijd daarna begon de Geest des Heeren krachtig in hem te werken.

Waarschijnlijk dat Adriaan daarna lid werd in de Hervormde Kerk te Gapinge. De nieuwe dominee waar hij ergens over spreekt, met wie hij heftig discussieerde, was ds. J. Domisse, die kandidaat werd in 1885 en van Gapinge verhuisde naar Ootmarsum in 1888.

Adriaan trouwde te Koudekerke op 27 april 1888 met Jacomina Leijnse. In zover we weten kreeg het echtpaar geen kinderen. Jacomina is gestorven in Amerika. Daarna is Adriaan hertrouwd.

Na zijn huwelijk verhuisde hij naar Middelburg. Daar werd hij diaken, in de gemeente waar ds. D. Janse stond. Ds. Janse was predikant van Middelburg vanaf 1883-1902. Dingemans bezocht o.a. de algemene vergaderingen van de Ledeboeriaanse gemeenten: Benthuizen, 10 juni 1896; Middelburg, 2 juni 1897 en Moerkapelle 17 juni 1899. Zijn medebroeders, afgevaardigd door de Middelburgse kerkenraad waren: ds. D. Janse, P. Ingelse, N. H. Beversluis, beiden lerend-ouderling te Middelburg; D. Dobbelaar, ouderling; J. Corré en H. Bimmel, ouderlingen; A. Maljaars, diaken. De laatste 3 woonden in omgeving Aagtekerke.

Ledeboeriaanse gemeente te Vlissingen

Naderhand verhuisde Dingemans naar Vlissingen. Daar was geen Ledeboeriaanse gemeente, dus bleef het echtpaar lid in Middelburg.

Rond 1847 ontstond in Vlissingen een kleine Ledeboeriaanse gemeente. Simon den Hengst was ouderling en C. Monnier diaken. Oefenaar P. van Dijke was in die tijd nog schipper. Regelmatig voer hij op Vlissingen, waar een goede vriend van hem woonde, schipper K. Ook ontmoette hij daar ds. Ledeboer, die daar bij zijn vrienden logeerde en in de gemeente voorging. Ds. Ledeboer had bijzondere banden aan een 'waardige discipelin' die op een keer aan ds. Ledeboer vertelde *'zeker te weten dat Van Dijke dominee zou worden, want ze had daarvoor een woord van Boven gekregen'*.

5 maart 1851 vond er een Kerkvergadering plaats te Vlissingen waar Pieter van Dijke toegelaten werd om als predikant bevestigd te worden door Ds. Ledeboer te St. Philipsland, op 23 maart 1851. Aan de handoplegging nam o.a. Pieter de Voogd uit Domburg deel, als vertegenwoordiger van Walcheren. De Voogd was sinds november 1838 kerkenraadslid. Hij verwierf veel achting in de Ledeboeriaanse gemeenten.

De presentielijst van deze vergadering bestaat uit de volgende personen:

..De na te noemen broeders:

van **Domburg, Aagtekerke en Westkapelle**

Adriaen Koppoolse Ouderling 1836

Pieter de Voogd id

Jannis Kodde Diaken

Van Middelburg

J.A. Siebregt Diaken

Flissingen

Simon den Hengst Ouderling 1851

[Enz.]

Wij hebben hier de *eerste concrete aanwijzing dat er in Middelburg een Ledeboeriaanse gemeente was*, en wel met één kerkenraad van zowel St. Jan ten Heere als Middelburg.

Op een algemene vergadering te Bruinisse, 5 en 6 oktober 1853, komt bij Artikel 4 het volgende voor:

De onenigheid tussen de ouderling den Hengst en den Diaken C. Monnier te Vlissingen, hetwelke naa onderzoek door Do. Van Dijke in de gemeente na schuldbelijdenis zoude hersteld worden.

Overigens gene andere als dat vele Leden tot Domeni Budding zich begeven.

Notulen zijn overgenomen uit: Toen hij 't ambt ontvangen zou, door J. M. Vermeulen.

De gemeente hield in die tijd op te bestaan. De leden ging naar ds. Budding of naar ds. H. H. Middel, die predikant was bij de Afscheiden gemeente te Middelburg, in de Gasthuiskerk, vanaf 1850-1856. Velen van Gods kinderen uit het gehele Walcheren kerkten bij deze leraars. Zodra ds. Middel vertrok uit Middelburg, bloeide de kwijnende Ledeboeriaanse gemeente op. En zeker na de verhuizing van ds. Van Dijke naar Middelburg in 1857. Ds. Van Dijke werd niet beroepen, want hij was predikant van de gecombineerde Ledeboeriaanse gemeenten.

In Vlissingen was er sinds 1853 een Gereformeerde gemeente onder het Kruis ontstaan. Ds. C. van den Oever uit Rotterdam ging er regelmatig voor, zowel als in Middelburg. In 1854 kreeg de gemeente ds. J. Holster als predikant. In 1860 ontstond scheuring in dit kerkverband. Vlissingen ging over naar de Christelijk Afscheidenen.

Toen diaken A. Dingemans zich in Vlissingen gevestigd had -waarschijnlijk rond 1895- voelde hij en andere leden van de Ledeboeriaanse gemeente te Middelburg, er behoefte aan om in Vlissingen kerkdiensten te beleggen. Een uitkomst voor vrouwen, kinderen en oude mensen. *De kerkenraad van Middelburg keurde het goed*, schrijft hij. Het komt er dus in feite op neer dat er gedurende een bepaalde tijd één Gereformeerde gemeente was op Walcheren met 3 locaties: Middelburg, Aagtekerke en Vlissingen. Onderstaande oefenaars hebben er gepreekt. Het jaartal achter de plaatsnaam geeft de jaren aan waarin deze oefenaars in de gemeenten voorgingen.

P. Ingelse, Middelburg, van 1889-1906.

L. Boone, Krabbendijke, van 1890-1899. Op 26-12-1899 tot predikant bevestigd in Terneuzen door ds. D. Janse.

N. H. Beversluis, Middelburg, 1892-1900.

A. van der Stel te Nieuw Beerland, van 1895-1899.

De locatie in Vlissingen werd in de loop van de jaren weer opgeheven. Eerst in 1932 werd er een nieuwe Gereformeerde gemeente geïnstitueerd.

Op 22 maart 1900 scheepte het echtpaar Dingemanse zich in bij de "Rotterdam" het grote stoomschip van de Holland-Amerika Lijn en vertrok naar de Nieuwe Wereld. Zij vestigden zich eerst in Sheboygan, Canada. Zij verhuisden daarna naar Denver, Colorado, Midden-Amerika en kwamen daar 9 juli 1903 aan.

Vanuit Denver schreef Dingemanse 32 brieven waarin zijn hele levensloop naar voren komt. Van deze brieven zijn alleen de eerste overgenomen, die betrekking hebben op zijn leven in Walcheren. De anderen zijn echter niet minder mooi, maar vallen feitelijk buiten ons onderzoek.

In maart 1920 schreef Dingemanse zijn laatste brief. In hetzelfde jaar stierf hij. Verdere gegevens van zijn familie en of hij kinderen heeft gehad in Amerika is (nog) onbekend.

Gezinsstaat van Leendert Dingemanse

Leendert Dingemanse, geboren te Vrouwenpolder rond 1816, overleden aldaar op 29 april 1885, ong. 69 jaar, zoon van Jacobus Dingemanse en Pieterrella van Westen. Leendert was gehuwd met Suzanna Kooman, geboren te Oostkapelle rond 1821, overleden te Vrouwenpolder op 7 oktober 1903, ong. 82 jaar oud, dochter van Jacobus Kooman en Adriana Jobs. Uit dit huwelijk:

1 Pieterrella Dingemanse, geboren te Vrouwepolder op 8 november 1845, overleden aldaar op 29 augustus 1881, 35 jaar oud. Pieterrella is getrouwd te Vrouwepolder op 8 juli 1868, op 22 jarige leeftijd met Levinus Sturm.

2 Jacoba Dingemanse, geboren te Vrouwepolder op 23 april 1849, overleden aldaar op 11 november 1939, 90 jaar oud. Jacoba is getrouwd te Vrouwepolder op 16 mei 1877, op 28 jarige leeftijd met Wisse Adriaan van Sorge, overleden voor 11 november 1939.

3 Lein Dingemanse, geboren in september 1852, overleden te Schellach (ten noorden van Middelburg) op 14 februari 1853, 5 maanden oud.

4 Lein Dingemanse, geboren te Vrouwepolder op 5 juni 1854, overleden te Schellach op 14 november 1854, 162 dagen oud.

5 Adriana Dingemanse, geboren te Vrouwepolder op 4 juni 1857, overleden aldaar op 22 oktober 1857, 140 dagen oud.

6 Lein Dingemanse, geboren te Vrouwepolder op 13 oktober 1859, overleden aldaar op 13 september 1863, 3 jaar oud.

7 Adriaan Dingemanse, geboren te Vrouwepolder op 24 november 1860. Adriaan is getrouwd te Koudekerke op 27 april 1888, op 27 jarige leeftijd met Jacomina Leijnse (22 jaar oud), geboren te Koudekerke op 28 april 1865, dochter van Marinus Leijnse en Maria de Visser. Jacomina is overleden vrijdag 17 mei 1912 te Denver.

8 Adriana Dingemanse, geboren te Vrouwepolder op 12 april 1862. Adriana is getrouwd te Vrouwepolder op 23 mei 1883, op 21 jarige leeftijd met Jan Kwekkeboom.

9 Geertje Dingemanse, geboren te Vrouwepolder op 9 maart 1864. Geertje is getrouwd te Vrouwepolder op 21 april 1886, op 22 jarige leeftijd met Lourens Pieter de Rijke.

Dit overzicht is gemaakt door: Anneke Lievens-Mateboer, Middelburg. Tel. 0118-634539.

De oorspronkelijke titel van het boek luidt:

BI JZONDERHEDEN UIT HET
Leven en de bekering van

ADRIAAN DINGEMANSE
Geboren te Gapinge eiland Walcheren, Zeeland en
overleden te Denver, Colorado, Noord Amerika.

Medegedeeld in brieven aan vrienden
Uitgegeven door zijn weduwe.

Gedrukt bij J. van Boven 720 Elizabeth street,
KALAMAZO, MICHIGAN. 1921

Brieven van A. Dingemanse.

Denver, Colorado, 6 Januari, 1916.

Geliefde Vriendin!

In antwoord op uw schrijven dient, dat wij door 's Heeren goedheid in redelijke welstand mogen verkeren. Het jaar 1915 is weer voorbij en wij zijn als toonbeelden van Gods ontferming en genade nog gespaard en gedragen, zodat we mogen zeggen: *tot hiertoe heeft ons de Heere geholpen*. En met niets minder kunnen we het jaar weer door. Wij zijn en blijven afhankelijk van de onveranderlijke trouw en liefde Gods. Nu vriendin, dat die trouw en liefde u in 't nieuwe jaar geleiden; dat zij uw sterkte en blijdschap mogen wezen! De vreze Gods portier aan 't hart, daar wij zulks van node hebben, om onze klederen niet te besmetten. Een verdorven hart, een verleidende wereld en een listige duivel blijven onverzoonlijke vijanden, die somtijds als een grote Goliath de ziel bedreigen, terwijl de genade als een kleine David is. Toch overwon die kleine David, doch in de kracht Gods. Geve de Heere ons ook, dat wij in dit jaar -dit zij onze wens en bede!- mogen zeggen: "*Heere, bij u schuil ik*", dat is het leven van mijn leven.

Ik wil dan aan uw verzoek voldoen, om een en ander van 's Heeren ontferming aan een alleronwaardigste zondaar bewezen, te vermelden, hoewel ik niet altijd zulk een ruime stof heb, om uit de oefening veel mede te delen. Ik moet soms in mijn gemis zeggen: "*Och Heere, houd uw werk in 't leven.*" En wanneer ik dan terug zie, wat de Heere voormaals heeft gedaan, dan rijst weer de hoop en het vertrouwen dat de Heere voleindigen zal, wat Zijn hand begon.

Ik ben geboren te Gapinge, eiland Walcheren, provincie Zeeland, Nederland, de 24ste November, 1860. Mijn ouders waren erg werelds, zodat ik van kinds af in erge mate goddeloos was. En toch zeer jong zijnde had ik indrukken van dood en eeuwigheid. Als ik met andere jongens spelende bij het kerkhof kwam, dacht ik aan dat nare graf; dat ik daar ook in moest als ik stierf. En mijn kwaad dat ik deed overdenkende, was ik bang en

gedroeg mij voor een korten tijd geschikt, namelijk voor een kleine jongen, mijn opvoeding in aanmerking nemende.

Ik hoorde wel eens spreken, dat de meeste mensen naar de hel gingen; en dan dacht ik wat is dat toch erg, te moeten sterven. Eens hoorde ik in de Bijbel lezen, ik was toen 8 jaar oud, *dat de Heere de mens verzond uit de hof van Eden, opdat hij zijn hand niet zou uitstrekken en nemen en eten van de boom des levens, en leven in eeuwigheid.* Dat was voor mij een droeve opmerking. Ik dacht zo, zou die boom daar nog niet zijn? Alle bomen op aarde blijven toch; en waar zou dat dan zijn, om die nog te kunnen vinden? Daar kon ik met mijn kinderbegrip niet bij. Ook had ik eens gehoord dat er uitverkorenen waren, die zouden zalig worden. En dat het maar weinigen waren, maar enkelen uit miljoenen mensen. Daar was ook geen hoop, om tot die gelukkigen te behoren. Dat drukte mij neer, doch het ging weer over.

Ik groeide op en alles ging weg. Toen ik ouder werd nam ik alle mogelijke genoegens waar; ringrijderij om prijzen, drie a vier keer per jaar. Hoorde ik muziek, dan leefde ik geheel. Ik dacht, wij leven maar eens en zullen het nu waarnemen. In de kerk hoorde ik in de regel moderne predikanten, die de Heere Jezus als de Zone Gods en de enige en volkomen Zaligmaker verloochenden; zeggende: Hij was alleen een uitnemend mens. Bij zo een dominee zou ik belijdenis doen op 22 jarige leeftijd. Ik dacht wel, dat het niet goed was, maar dan kon ik tevens pret maken en alle genoegens waarnemen; want de dominee nam het niet zo nauw. Hij leerde ons dat de mensen van apen waren afgestamd. Een duivel was er niet. De Perzen hadden de Israëlieten dat maar wijs gemaakt toen zij in Babel gevangen waren. *Dus, zo zeide hij, hadden wij de duivel als een presentje van de Perzen gekregen,* hetwelk ik ook vaak spottende zeide.

Zo zing ik 22 maart [1883] naar Middelburg om een nieuw pak kleren te kopen, om binnen enkele dagen belijdenis te doen, maar in de stad kreeg ik een bloedspuwing. Ik werd in een rijtuig, dat heel langzaam en zacht reed, meer dood dan levend thuis gebracht. De volgende dag weer een bloedspuwing, zodat de dokter, en spoedig een tweede dokter alle hoop opgaven. Dagen en nachten werd de dood verwacht, tot na weken een weinig beterschap intrad en ik zo ver kwam, dat ik bij gunstig weder buiten mocht komen. Anderhalf jaar later werd ik beter, tot verwondering der dokters.

Toen de vreze voor de dood wat geweken was en ik nog te zwak was om iets te doen, verzette ik mij de tijd door het lezen van romans. Tot op zekeren dag ik aan het lezen was in een boek van Jules Verne over wondervolle reizen, -tot mijn vermaak-, en op eens in mij kwam, om de Bijbel te lezen. Ik verzette mij er tegen, maar het kwam mij zo sterk voor, dat ik eindelijk overwonnen werd. Ik haalde een Bijbel, sloeg hem open en las in de laatste helft van het 2^e hoofdstuk van Openbaring de dreigementen en waarschuwingen tegen de zonde. *En de Heere zou een iegelijk vergelden naar zijn werken.* Ik schrok erg. Ik zag, dat de Heere bekering eiste of de straf. Daar zag ik mijn zonde en ik zonk op een stoel neer. Verschrikt deed ik de Bijbel weer dicht. Ik was in mijn binnenste zo geraakt en ontsteld, zodat ik schreide. Na enige tijd nam ik weer de Bijbel ter hand, maar wat of waar ik ook las, ik was een verloren persoon. Ik ging in de eenzaamheid, om het voor mijn omgeving te verbergen, maar daar was geen ontkoming; ik moest bekeerd worden of sterven. Ik beweende mijn droeve staat, zocht alles te verbergen, doch het werd spoedig opgemerkt, dat er iets met mij gaande was. Mijn romans waren toen voor goed gesloten en bij dagen en nachten bleef ik onder mijn zonden gebukt. Nam ik de Bijbel, zo waren de straffen voor mij. Dan weende ik bitterlijk. Ik smeekte met tranen om genade maar kreeg geen verlossing. Ik las op zekere keer in de Bijbel, dat de engelen in de hemel verblijd zijn over één zondaar, die zich bekeerd. Maar dat gaf mij opnieuw droefheid, want dat kon ik niet. Zo leefde ik enige tijd voort. Alles benauwde mij. Dan zat ik in 't eenzame te overpeinzen. Bekeren kon ik mij niet. De Heere beterschap beloven durfde ik niet. Ik dacht de Heere weet alle dingen

en dan zou Hij voor mijn leugen een voleindiging met mij maken. Wat was ik een ellendig schepsel. Geen hoop! Veroordeeld ging ik in 't verborgen om te bidden. Dan was hier of daar geritsel. 's Avonds op bed dan werd mij van binnen aangezegd: als je wakker wordt, doet ge uw ogen open in de hel. Dan weende ik bitter en besloot om te blijven zitten, opdat ik niet zou inslapen en in de hel ontwaken, want dat was vreselijk. Ik sliep in een vertrek alleen en dan was ik toch ingeslapen en werd erg koud wakker, want ik was ongedekt. Maar een wonder, ik leefde nog.

Tot mijn droefheid moet ik zeggen, dat mijn ouders grote vijanden waren van Gods volk. Er was er niet één, waar zij gemeenschap mee hadden. Onder de waarheid was ik nooit geweest. Ik zag wel eens zogenaamde *Ledeboerianen* voorbijgaan naar de kerk; en ik dacht *die mensen zijn gelukkig* en staarde ze dan na zo lang ik kon. Dan ging ik weg al wenende nam dan weer de Bijbel en las daarin, maar vond nergens troost in.

Ik zat op zekeren dag onder een boom zo diep bedroefd, dat ik meende, dat er geen ellendiger schepsel was als ik. Ik wenste dat ik maar geen mens was. Ik zag die boom aan en dacht ik zou gelukkig zijn als ik maar een boom was. Onze knecht was ziek geworden en daar het juist erg druk was en ik niets doen kon, had vader een andere knecht gevraagd. Toen kwam er een, die zei tegen mijn vader: ik wil wel bij u komen, maar ik heb één vraag: ik ga 's zondags bij dominee van Dijke naar de kerk, [bedoeld wordt de volgelingen van ds. Van Dijke; de ds. was reeds in 1883 gestorven] krijg ik dan mijn eten mee om dat te doen? En vader die om hulp verlegen was stond dat toe, dat verwonderde mij. De eerste dag dat hij bij ons was zag ik ook dat hij ging bidden eer hij zijn brood at. Eer hij bij ons kwam, was hij op het dorp bij de schoenmaker aange gaan, om te vernemen welke mensen wij waren. De schoenmaker zei: *moet u daar gaan wonen? Dat is het goddelooste huisgezin in geheel het eiland Walcheren.* Ik was begerig om wat van hem te horen want hij was bij een Godvrezende grootmoeder opgevoed. Van die jongen hoorde ik de waarheid verklaren, *wat een mens was, en hoe de Heere een mens verlost.* Ik ving alles op en vraagde hem iets, waardoor hij begreep, dat ik niet gerust was.

Op een Zondag was hij weer naar huis geweest. 's Maandags ging ik bij hem, of hij niet eens iets zou zeggen, maar hij was zo stil. Eindelijk zeide hij: ik ben in zulke gedachten; Jacomientje Colfer [gehuwd met Pieter Colfer] te Aagtekerke was in zulke banden geweest voor haar zielstoestand maar de Heere Jezus had haar een antwoord uit de hemel gegeven: "*Uw schuld heb Ik achter mijn rug geworpen.*" Nu was ze in de Heiland met de Vader verzoend. Ik was verwonderd zo iets te horen, ging spoedig weg, want hij zou aan mij gezien hebben dat zulks mij trof. Ik had nog nooit zo klaar gezien, wat dat was. Zoiets was voor mij een onuitsprekelijk wonder. Wat was zij gelukkig en ik ellendig! O, mocht mij zo iets toch eens gebeuren. Geen werelden, neen niets waar mijn ziel naar verlangde, kon ik daarbij schatten. Doch wat mij betreft, ik was verloren, tenzij de Heere zich ook mijner eens ontfermde. Ik smeekte in 't verborgen om de Heere Jezus ook te kennen als mijn Borg, want ik bleef voor 't oordeel staan, maar geen uitkomst. Als die vrouw stierf, werd zij verlost, maar ik ging naar het verderf.

Ik las ook in de Bijbel hoe sommigen de Heiland smeeften en één woord was genoeg. Ik geloofde dat de Heiland ook machtig was om mij te verlossen, maar alle gebeden in 't verborgen hielpen mij niet uit mijn toestand. Doch in één zaak kwam er verandering: ik kwam de Heere in Zijn recht toe te vallen. Mijn gezicht van de hoogwaardigheid des Heeren en mijn grondbestaan brachten mij in een staat, dat ik onder het heilig recht des Heeren kwam te vallen; dat ik de Heere toeviel en uitriep op mijn knieën: "*Heere, indien U mij voor eeuwig van voor Uw aangezicht in 't verderf verstoot, dan is dat rechtvaardig ik heb dat verdiend, ik geef mij over, doch mocht het kunnen bestaan met Uw wil en raad mij in ontferming aan te zien, och ontferm U mijner en spreek tot mijn ziel: gij zult nog eens verlost worden.*"

Alle krachten van mijn hart riepen uit om een woordje van de Heiland te horen ter verlossing en troost voor mijn ziel, dat mij tot troost in 't leven en volkomen in 't sterven genoeg mocht zijn, om de eeuwige zaligheid mee in te gaan. In dat uitstorten van mijn hart, (want het was een gebed) daar ik wonder gemakkelijk mijn nood voor de Heere ontlaste, gevoelde ik als vrede.

En kort daarna daalden die woorden met kracht en verrassend in het binnenste van mijn ziel en gebeurde er iets wonderlijks: ik zag dat de Heiland voor mij intrad bij de Vader. Ik kwam op mijn knieën en riep uit: *Abba Vader, lieve Vader, in Jezus Christus*. Ik smolt in tranen weg. Ik zag dat het zwaard van Gods rechtvaardigheid in de schede was gestoken. De vrede Gods vervulde mijn hart. Ja zo sterk was de liefde van de Heere, dat ik vroeg *wat dat was*, begerig zijnde om die zielsgestalte te doorgronden. En als een lieve stem, kwam het antwoord tot mij: *Eeuwige liefde*. Hoe verwonderd was ik daarover en nu werd mij getoond, *dat de Heere mij van eeuwigheid had liefgehad*. Ik zou zo zeggen, ik weende van liefde en verwondering voor zulk een weldaad aan zó een als ik was betoond. Daar leefde ik een paar dagen in verwondering en veel zielsgenot. Daar was hoop voor mijn ziel. O wonder, maar 't was zo groot voor mij; en toch was het waar. Nam ik de Bijbel en las de beloften voor 's Heeren volk, dan ging er zo'n kracht en troost van uit. Het was een grote blijdschap voor mij, zodat ik zeide: *nu is er nog nooit zo een wonder gebeurd en ik heb vroeger nog nooit geleefd*. Er kwam een onweder, daar ik vroeger zo bang voor was, maar nu was ik onbevreesd. Alles was vrede, niets kon mij beroeren. Ik hoorde als des Vaders stem in de wolken. Alles was vrede voor mij.

Doch daar deed zich wat op. Ik werd opeens afgevraagd, of het ook in waarheid was, dat ik mij nu kon verblijden? Waarop ik zeide: *als dat niet in waarheid is, wat is er dan waarheid?* Het was in waarheid, dat wist ik zeker. Ja, maar, was 't antwoord, als je jezelf eens bedroog voor de eeuwigheid, wat zou dat wezen? Ik antwoordde, dat ik wist wat er gebeurd was. Daar geraakte ik zonder mijn weten met de duivel aan het disputeren. En wat ik ook zei, altijd een antwoord terug. Dat ging zo ver, totdat mij gezegd werd, als ik van mijn lichaamsongesteldheid beter was, dan was ik verlost. Maar nu *dacht* ik dat mijn ziel verlost was, maar ik *bedroog* mijzelf. Het was of mijn hart overrompeld werd. Ik geraakte in banden. Ik zeide: *ik zal de Heere bidden*. En ik kreeg ten antwoord: *bidden? Die tot God komt moet geloven en u gelooft niet*. O, wat werd ik toen naar gesteld, zó beroerd. Ik zou toen mijn knieën buigen, maar zonder dat ik een gebed kwijt kon raken. Daar lag ik neer. Mijn blijdschap en troost was en bleef weg. O wat zou ik doen? Gejaagd als ik werd, besloot ik ten laatste om onze knecht eens iets te vragen. Ik vroeg hem: u weet zoveel, maar als een ziel de Heere smeekt om vergeving, en hij worstelt om een antwoordje van de Heere om te weten of hij genade in 's Heeren ogen vindt en hij ondervindt dat zoveel liefde en troost zijn hart vervult en ze komen hem dan zeggen: dat is geen grond van hoop, ja dat zulks bestreden wordt, wat zal zo een doen om zeker te weten, dat het toch waarlijk van de Heere was? Hij zeide verwonderd: wat een vragen doe je toch aan mij en je bent nooit onder de waarheid geweest. David zegt: *eenmaal heeft de Heere gesproken, ik heb dat tweemaal verstaan*. Ik geloof dat het met u ook zo is. Verder zeide hij: 'het moet naar 's Heeren woord zijn. En zulks komt zo maar niet. Daar gaat iets voorop. Toen de Heere tot Elia kwam, ging er een vuur, een stormwind en een aardbeving voorop, en daarna kwam de Heere in het suizen van een zachte stilte'.

Dat hielp mij ook niet. Ik nam de Bijbel en las dat, maar dat was geen troost voor mij. Geen bewijs dat het met mij daar 's Heeren woord was. Dus liep ik neergedrukt rond, treurig en verward. Ik wist niet wat te doen. Ik was zuchtende. In 't gebed, kon ik geen troost vinden. O droeve toestand! Eindelijk nam ik weer de Bijbel en die openslaande viel hij juist open bij 2 Kon. 2:14 en las daar: waar is de Heere, de God van Elia, ja Dezelve? Toen werd ik ingeleid wat dat was. Elia was opgenomen en Eliza keerde

weder en begeerde (daar hij wist wat Elia's God voor Elia was) dat Hij ook voor hem Dezelfde mocht wezen. En de Heere verhoorde hem, door de wateren der Jordaan van elkander te scheiden zodat hij daardoor kon gaan. Toen werd ik terug geleid, wat ik gehoord had van die vrouw uit Aagtekerke, hoe de Heere haar ziel had uitgered en hoe ik dezelfde Heere nodig had in mijn zielsbanden; en wat de Heere gedaan had. Zo werd ik terug geleid in 's Heeren goedheid en genade aan mij bewezen, en mijn banden vielen weg. Ik kreeg mijn troost en vrede weer.

Nu was ik weer verblijd, doch na korte tijd trachtte Satan mij weer in banden te slaan. Op zekere morgen opstaande, zeer kalm, was het opeens of de vloeken in mij werden geworpen, dat ze mij tot in de keel kwamen. Ik schrok er van en ontroerde zo. Ik sloot mijn tanden op elkaar. O, zei ik verward, wat zal er van mij toch komen? Ik wilde mijn knieën buigen, maar was zo neergedrukt, zodat ik weinig meer voort kon brengen als zuchten en vragen, dat de Heere zich toch mijner mocht ontfermen. Het was weer een bange dag voor mij, doch eer de dag om was, kwam mij in gedachten dat er nog 2 oude boeken in ons huis waren. Ik zocht die op; en één ervan waren predikaties. Die vielen mij gepast in handen. De leraar sprak, wat de duivel wel kon doen om een ziel te verkrachten, door ze vloeken in te storten. "En nu", zeide hij, "kunt u weten of zulks van de duivel is. Indien het als in u wordt geworpen en u staat er tegen met weerzin, dat u er als tegen vecht, om te voorkomen, o ziel wees niet te bedroefd, je wordt verkracht, ofschoon u er tegen strijdt; het is des duivels zonde. Het is als met een maagd in 't veld gevonden. Een sterkere overvalt haar, zij schreeuwt er tegen, doch geen kracht genoeg om het te voorkomen. De man, die zulks deed, zou gedood worden en zij vrij gaan." Ik zag mij nu vrij gaan in deze. Doch na dit alles, kreeg k geen pad met rozen bezaaid. Maar hiervan, zo de Heere wil en mij leven, een volgende keer.

Van harte wil ik u feliciteren met uw verjaardag. En dat de Heere u nabij en goed zij op uw verdere levensweg. Ieder jaar is een stapje nader naar het Huis des Vaders, waar vele woningen zijn. En ook een voor u. Laat dat vooruitzicht u verblijden. En ontvang onze hartelijke groeten, met heilbede.

Uw vriend en vriendin,
A. Dingemanse en echtgenote.

Denver Colo., 10 April, 1916.

Zeer Geachte en Geliefde Vriendin!

Wij hebben uw schrijven, door 's Heeren goedheid op 7 April in redelijke welstand ontvangen en een en ander van de gestalte uws harten vernomen. O, wat een voorrecht, dat de Heere om Zijn verbondswil nooit verandert. De uitoefening door die dierbare Heiland aan 's Vaders rechterhand van Zijn ambten ontsluit voor al Zijn volk de weg tot het Vaderhart, van eeuwigheid in Zichzelf bewogen. O Levensbron, o eeuwig wonder. Ik ben jaloers op uw voorrecht, zoveel onder Gods volk te mogen verkeren, dat toch zo opwekkend is, hoewel ik niet mag zeggen, dat de Heere als een dorre woestijn voor ons is. Tot roem van Zijn genade, Die betoont aan geen plaats te zijn gebonden en ook ons nog goed en nabij is.

Doch omreden u verzocht hebt, om mijn vorige brief nog eens voort te zetten waar ik afbrak hoe de Heere, mij diep onwaardige, liefde te gedenken en genadiglijk mij iets van 't nieuwe leven schonk, mij leidde en uithielp, zo wil ik daar nog iets van mededelen. Ik brak af waar ik des duivels overweldigende kracht in droefheid had te verduren, doch werd er uitgered. Ik was toen weer goed gesteld en had een vermaak in

het onderzoeken en lezen van de Bijbel; want nooit te voren was dat zó een boek voor mij geweest. Naar de kerk kon ik niet gaan; en als onze knecht daar geweest was, vroeg ik hem alles uit wat hij daarvan kon meedragen. Ook was de Heere zo goed, mij enig licht in Zijn woord te geven.

Ik hoorde van onze knecht, verscheiden personen noemen, die als kinderen Gods bekend waren, waar ik verwonderd over was, omreden dat ik zulks nooit had geweten. Ik kon daar niet mee in aanraking komen, maar kreeg daar zo een hart voor. Ik zou ze geholpen hebben als ze in nood waren, al kende ik ze niet. En als ik van 't volk eens voorbij zag gaan, kon ik maar niet laten om ze na te zien zo lang ik kon. Doch mijn ouders en broeders en zusters die zag ik ook in hun ellendige staat, dat ze voor eeuwig verloren gingen en dat was mij een ontzettende zaak, waarom ik de Heere smeekte Zich over hen te ontfermen. Ik pleitte aan de troon der genade, al was het er maar één, dat de Heere ze mocht redden. Ik deed meer in 't verborgen als openbaar want openlijk uitkomen en waarschuwen durfde ik niet, omreden dat ik altijd nog zwak en ziekelijk was en zodoende veel kostte en niets kon verdienen en vijandige weldoeners en verzorgers had.

Dit alles maakte mij te zijn als iemand die zich wat bedekt, ofschoon ons huisgezin wel wist hoe veel ik veranderd was, dat zij ook wel eens zeiden. Want mijn vroegere gesprekken, mijn harmonica spelen en lezen van romanschrijvers, was alles voorbij. Ik werd als vreemd in de samenleving en zocht in het eenzame of bij onze knecht, meest mijn leven.

Doch op zekere dag was ik alleen met mijn jongste zuster, die vroeg op eens: wat ik zou gaan doen vanavond. Het was zanguitvoering (een werelds vermaak natuurlijk) en ik was zo ontrouw dat ik zeide: *ik kan het niet zeggen*. Want de vrees voor mijn ouders was zo groot: ik zag reeds hoe ouderlijke liefde tegen mij verkoelde. Mijn zuster ging onmiddellijk weg en bij mij was het of er een vuur in mijn binnenste ontbrandde. Ik had mijn plicht niet gedaan. Ik ging naar binnen in een vertrek alleen, nam de Bijbel en legde die open bij Prediker 11:9 en 10, ging toen naar mijn zuster en bekende haar, - haar meenemende naar de Bijbel, dat ik niet goed gedaan had om haar niet te waarschuwen. En zeide: *Geertje, lees eens die twee verzen en dat is Gods antwoord op uw vraag*. Ze bleef een tijd staan als of ze vastgenageld was, ging toen weg en was zo stil, dat mijn andere zuster het merkte en vroeg haar naar de reden, waarop zij het vertelde. En die brak in woede los. Zij zei: ja ik weet het wel, nu wordt hij te fijn en nu moeten wij gewaarschuwd worden. Maar gaan moet ze nu zeker! Wat ook geschiedde. En bovendien nog dit, dat Geertje nadien niet meer zo goed voor mij was. Ik had dus haat voor mijn liefde behaald, maar het geweten was geraakt en dat wreekte zij op mij, gelijk later gebleken is. En door de Heere, na jaren, nog doorgewerkt ten goede. Later hoop ik u zulks te melden in welke wondere weg de Heere mij die zuster gaf in gemeenschap, reeds in Amerika zijnde. Waardoor ik van achteren, 's Heeren werk in blijdschap aanschouwde en mijn hart verheugde.

Mijn leven was dus niet opwekkend in 't huisgezin en al meer en meer kwam er scheiding. Mijn vader was ook niet meer zo goed voor mij en droefheid drukte mij soms neer, ofschoon ik niet ongetroost was. 's Heeren woord was mij soms zo goed en troostrijk. Doch mijn vader werd ongesteld en na enige maanden zagen wij dat het niet goed ging, hetwelk ook de dokter zeide. Indien ik vroeg hoe het ging, dan kreeg ik een antwoord dat mij in 't verborgen bracht en in droefheid deed zuchten. Waarop mij op zekere tijd getoond werd, dat mijn vader zou sterven. Ontzettend om uit te drukken, doch de Heere gaf mij te berusten en maakte mij los van mijn eigen vader. Want ik wilde hem wel waarschuwen, maar ik mocht van vader niet spreken. Toch had ik hem zo graag willen redden. Toen hij niet meer kon spreken, stemde hij nog toe dat ik voor hem zou bidden, doch hij stierf zonder hoop. [16-5-1887 te Vrouwenpolder].

Ik moest na vaders dood, voor moeder op de boerderij, haar zaak besturen, dat door 's Heeren zegen goed werkte. En ik raakte nu ook sterk genoeg om wat te gaan werken.

Ik kon nu ook naar de kerk toe gaan en ging naar de *oud Gereformeerden* zoals zij die noemden, de volgelingen van Ledeboer. Alles liep nu goed en ik kreeg mijn gezondheid en krachten weer en kon nu met Gods volk in aanraking komen. Doch moeder haatte mij en klaagde haar verdriet aan anderen aangaande mijn Godsdienst. En ofschoon alles wèl liep in haar zaken, was dat erg. Ik was toen nog thuis met twee zusters, en de oudste was zo ontzettend tegen mij. Zij zei op een keer tegen mijn jongste zuster, *zij wenste dat ik maar spoedig mocht trouwen en wel met het grootste zwijn van een wijf van de gehele wereld*, niet wetende dat ik dat hoorde.

Op ons dorp kwam toen een andere predikant die, alles vernomen hebbende, zei mij wel van mijn kerkelijke gevoelens terug te zullen brengen. Dat mij tot de Heere bracht, om hem te kunnen antwoorden. Toen kwam mij voor: *"Is Mijn woord niet als een vuur, spreekt de Heere; en als een hamer die een steenrots te morzel slaat?"* En de Heere gaf mij en de knecht, hem geheel vast te zetten, daar hij van zei, *dat wij er wel veertien dagen voor gestudeerd hadden*. Die man was wel op de hogeschool geleerd, maar niet van de Heere. Eerst moest moeder en mijn zusters getuigen, dat die dominee te kort schoot om zijn zaak te verdedigen, maar het sloeg in vijandschap over.

Een paar jaar later toen ik over een huwelijk dacht, was mijn begeerte, dat de Heere mij een vrouw zou schenken die Hem vreesde om voor elkander een hand en een voet te zijn op de weg des levens. Ik kwam toen in kennis met haar die mijn eerste vrouw is geworden. Zij was in haar werelds leven uit Jesaja 55 vs. 7 *De goddeloze verlate zijn weg* enz. krachtdadig staande gehouden, doch bleef van verre staan. Ik kreeg daar verkering mee en zag mijn gebed verhoord. Ik meende vast dat zij mijn vrouw zou worden doch eensklaps, onverwachts, kreeg ik een brief dat zij verplicht was alle gemeenschap met mij af te breken. Die brief was aan een ander bezorgd en geopend door vijandige mensen, en daarmede gelachen. Dat sloeg in mijn natuur, dat had ik nooit verwacht en 't scheelde niet veel, of ik had een brief terug gezonden die onvriendelijk was. Doch daar kwam de duivel op los en zei: u dacht dat de Heere haar u tot vrouw zou geven en dat is mis; en dat kon met uw gehele staat voor de eeuwigheid wel mis zijn. Ik verzette mijzelf daartegen en kreeg het tenslotte zeer moeilijk. Doch ik kwam in onderzoek en mocht in schuld voor de Heere komen, voor mijn opstand. Ik zocht des Heeren aangezicht in die zaken, en kreeg die woorden uit Psalm 33 vs. 6, oude rijm:

*Maar de voorzichtigheid des Heeren,
Doet Zijn voornemen vast bestaan;
Dat Hij eens besluit t' Zijner eren,
Zal zonder hindering voortgaan.*

Dat gehele vers verlichtte mij, maar ik kon toch de zaak niet laten rusten. Ik zocht ernstig de Heere en smeekte Hem, mij toch genadig bekend te maken, de reden van haar schrijven. Toen werd mij getoond, dat haar familie haar er toe bewogen had, om dat te doen op aanraden van een man, die voor een kind des Heeren doorging, die een geldbeminnaar was en zeide, dat zij een beter huwelijk kon doen. Dus een huwelijk met mij afraadde en tevens zei, geen vijand van mij te zijn. Daarop schreef ik een brief, toen ik wist dat een man als raadgever, de familie bewoog. Ik wist echter niet wie het was, maar schreef alles zo duidelijk dat ze er verwonderd van waren hoe ik dat wist. En ik schreef, als de Heere u nu losgemaakt heeft van mij, welnu, dan laat ik u vrij. Een bekeerde oom van mijn vrouw kwam daar en alles vernomen hebbende, zeide: *mensen, ziet toe wat ge doet in deze*. Hij sprak ook mij aan en vroegde hoe ik daarmee stond en zeide: *nu de Heere zal voor uw zaak zorgen*.

Mijn moeder was nog al eens mankerende en de kinderen. wilde dat zij zou uitscheiden [als boerin]. Zij kon wel leven en de kinderen helpen die 't nodig hadden door elk een deel van haar bezitting te verpachten. Zo kwam ik ook in de gelegenheid om voor mijn eigen bestaan te zorgen. Daarna ontmoette ik haar, met wie ik verkeerdt had. Ik vroeg haar of zij nu los van mij was. Zij zeide: *neen en nooit geweest*. Toen sloeg ik haar voor om te trouwen, dat zij aannam; en het was door een tweeërlei band, een goed huwelijk. Mijn moeder bleef naast ons wonen, doch ik was nu mijn eigen baas en wij konden met Gods volk vrij omgang hebben. Doch toen moeder en de familie zagen, dat mijn vrouw van de zelfde Godsdienst en leven was, kwam ook zij in verachting. Maar de man die eerst mijn huwelijk door afraden, tegen had gewerkt kwam naar ons toe, om zijn schuld te bekennen. Zijn geweten was onbevredigd. Dus hadden wij een aange naam leven en kregen nog al eens bezoek van Gods volk, maar moeder kon dat volk niet zien. Daar was op 't hof nooit zo een leven geleid. Ze zei al spoedig, dat wij beide voor niets deugden als over Godsdienst te praten en psalmen te zingen en wensten dat onze monden mochten gesloten worden. Doch veel brutaler uitgedrukt. In 't kort mij waren een afschrapel en moesten zoveel verdragen, schandelijk om te noemen.

Ik had een stuk weiland omgeploegd, waarop ik koolzaad had. En bij het dorsen daarvan in de provincie Zeeland, wordt er altijd drank geschonken en dan is dat dikwijls een goddeloze boel. En daar hadden zij moed op, bij die fijnen toch eens een kermisboel daarvan te maken. Doch dat te weten komende, besloten wij dat te voorkomen door geen drank te schenken, maar in plaats daarvan bier. En hetgeen ik daardoor spaarde, bij hun loon te voegen, om elke man 15 cent en elke vrouw 10 cent meer te betalen. Doch mijn eigen moeder dat horende, besloot om dan zèlf de drank te geven, als ze thuis zouden komen. En dan moesten ze zingen en springen, ze zouden die fijnen wel krijgen. Toen de dag aanbrak, zag ik de troep volk aankomen en daar ik er al van wist, vluchtte ik in een dicht met hout begroeid bosje, om de Heere te smeken om toch genadig de geesten in te binden. Wij waren zeer vriendelijk tegen hen, en 't weer was buitengewoon prachtig; en ik moest wel eens een woord in de verte horen, maar 't liep nog goed. Ik moest mijzelf nog eens afzonderen en raakte mijn pakken kwijt. Toen 't werk afgedaan was, gingen de vrouwen naar huis en een dienstmeisje van mijn vrouw, die vooruit naar huis kwam, zeide: *nu zal je wat beleven*. Uw moeder heeft drank en die vrouwen zullen beginnen. Die gaan daar naar toe en dan is het kermis hier. Mijn vrouw vluchtte in de kelder om te bidden en zeide, terugkomende: *dat zal de Heere niet toelaten*. En als zij dat doen zal de Heere de eerste die begint, neervellen. Verschrikt niet als u ziet dat die neervalt. Bijna thuis gekomen bij ons, kregen zij woorden onder elkander. Dat verijdelde dat zij naar moeders deur, naast ons gingen; en 't was voorkomen en alles liep goed af. Al spoedig kwam een buurman, die een kind des Heeren was, bij ons om te weten hoe dat afgelopen was. Wij zeiden: goed, de Heere heeft ze niet toegelaten.

Maar op het dorp thuis gekomen zijnde, hadden zij toch spijt daarvan zodat een der vrouwen zei: wacht even, ik heb een fles drank, wij zullen eens drinken en zingen en springen. Daar begon zij mee, want, zei zij, dáár hebben wij het niet kunnen doen. Maar zij viel neer en kreeg een bloedspuwing. Onze buurman, de volgende morgen, zulks horende, kwam weer naar ons toe en deelde het ons mee. Het gevolg van alles was, toen mijn pachtijd ten einde was, werd ik uit haat brodeloos gemaakt. En daar geen van de andere kinderen het wilde pachten, verkocht mijn moeder het publiek, zodat ik mijn brood moest zoeken onder verzwarende omstandigheden wegens ziekelijkheid van mijn vrouw.

Die buurman een zekere W. L. was een lief kind Gods, die al onze zaken bekend waren en waar wij zo een innige gemeenschap mee hadden; en hij kwam veel bij ons. Op zekere morgen ontwaakte ik, en de Heere toonde mij dat Hij die vriend zou wegnemen,

waarover ik zeer bedrukt werd. Mijn vrouw zulks bemerkende, vroeg naar de reden, waarop ik het haar zeide. En zij deelde het nog aan twee anderen mee. Maar dat kwam op de proef want hij werd ziek. Wij waren toen verhuisd en kregen elke dag bericht door een man die ons melk bracht. En op zekeren morgen zei hij, dat de dokter had gezegd, dat de ziekte over was en hij nu beter werd. Het was of ze mij van binnen aangrepen, maar mij kwam weer voor: *hij zou toch niet opstaan*. En de volgende dag stierf hij, of liever gezegd, begon zijn groot jubeljaar.

Vergeef mijn langdradig schrijven. Ik hoop het later wat korter en zakelijker te doen. Ontvang onze hartelijke groeten met heilbede,
Uw vriend en vriendin.

A. Dingemanse en echtgenote.

Denver, Colo., 4 September, 1916.

Zeer geachte, en geliefde Vriendin!

Bij deze hoop ik u enige letteren te doen toekomen. Ik ben na een ernstige ziekte, als een wonder van 's Heeren ontferming en goedheid weer herstellende. Ik ben aan de rand des graf geweest. En mij ziende als in de vallei des doods, mocht ik bij de Heere zo pleiten op Zijn onveranderlijke trouw. Zijn vroegere genades en uitredingen voordragende, waarop ik vrede kreeg en in stil vertrouwen mij op de Heere kon verlaten. Doch het beliefdde de Heere mijn ziekte te keren en de zware koorts te matigen en weg te nemen.

Maar nu weer een andere zaak.

Een man met wie ik in zaken was gegaan, stelde zichzelf in zo een onrechtvaardige weg tegen mij, om mij te benadelen; ja die, daar ik zuiver mijn recht tegen hem openbaarde, als een gewetenloze tiran opstond. Ik zag de duivel in hem. En een vrouw, die op enige uitwendige goede dingen de hemel meent te verkrijgen, stond in woede tegen mij op omreden dat ik gezegd had, dat wij in de val een eeuwigdurend Goddelijk recht geschonden hadden, dat alleen door de Heiland voor ons hersteld kon worden maar niet door onze uitwendige werken, die als een wegwerpelijk kleed in de ogen des Heeren waren, indien ze niet op dat enige altaar geheiligd zijn. O arme stakkerds, die de dierbare Heiland niet nodig hebben in Zijn verhoogde ambten en de zaligheid niet geheel en volkomen in Hem zoeken en vinden. En dan als men hun waarschuwt in woede ontsteken. Doch ik hoop dat de Heere met mij moge wezen zodat ik daarvan afstap, om enige andere mededelingen te doen aangaande mijn vroegere levensweg en 's Heeren ontferming in dezen aan ons bewezen.

U vroeg mij, om nauwkeurig alles mee te delen, dan zou ik uitvoeriger moeten zijn en ik werd juist in mijn laatste brief aangevallen dat ik langdradig en onzakelijk was. Ik kan u nog wel zeggen, toen ik in zware overtuigingen was, dat ik des nachts niet durfde te gaan slapen, maar liever wenste wakende te zijn, als ik opgeroepen werd om voor de Heere te verschijnen en voor eeuwig te worden verwezen. Dan was het mij, o zo bang. Als ik op mijn knieën lag om te bidden was het somtijds of er met een stok in de kamer op de vloer geslagen werd, dat mij in mijn bidden verschrikte. Ja, als of die slag in mijn hart viel. En als ik de Heere aanriep op bed was het of de duivel bij mij op bed kwam en mijn keel werd toegeknepen. Ik schreef u ook nog dat ik onder een boom zat en wenste in diens plaats te zijn, dan konden ze iets van mij maken. Ik zou tot een einde komen en na jaren tot stof verteerd zijn. Maar nu dacht ik, kan ieder ogenblik de slag mij treffen om voor eeuwig in de hel te storten. En o, dat voor eeuwig! Ik was toen het ongelukkigste schepseltje op aarde.

Ik was vroeger opgeruimd van gemoed en heb in mijn onbekeerde staat, met de duivel gespot als *een presentje van de Perzen*, maar heb nu al zoveel jaren ondervonden wat een voorrecht en grote genade het is, dat de Heere mij niet rechtvaardig aan hem voor altoos heeft overgegeven, maar in Zijn verhoogde ambten aan 's Vaders rechterhand als Koning, ook voor mij is, tot roem van Zijn genade.

En nu schreef ik in mijn laatste brief, dat ik mijn [middelen van] bestaan moest verlaten. Ik moest voor mijn Godsdienst boeten en er mijn brood door verliezen. En omdat de andere kinderen het niet wilden pachten, verkocht moeder de plaats publiek. Toen ik het laatste jaar de eerste helft van de pacht kwam betalen, werd ik door moeder niet ontvangen. Zij vroeg mij wat ik kwam doen. Ik zei, dat ik de helft der pachtsom kwam betalen; maar ik moest bij haar niet wezen. Ik ging dus naar huis en deelde mijn vrouw zulks mee. Later kreeg ik een brief van haar notaris om bij hem te komen. Ik voldeed daar niet dadelijk aan, maar na enige dagen in de stad [Middelburg] komende ging ik naar zijn kantoor; daar werd ik min behandeld. Die grote mijnheer voer tegen mij uit in boosheid. En ik stond op van mijn stoel, om uit de kamer te vertrekken. Toen bedaarde hij een weinig en verzocht mij het niet te doen, waarop ik hem toevoegde, *dat ik geen misdadiger was, om zulke beledigende woorden van hem te moeten verdragen* en zeide: *als u bedwaard met mij over zaken wilt spreken, wil ik u alle eer en achting bewijzen*. Hij bewoog mij toen om te gaan zitten en werd wat kalmer.

Nu ga ik u iets melden hetwelk mij leed doet, ter nagedachtenis van mijn eigen moeder, maar u wenste een nauwkeurig verhaal van mij.

Ik zeide: 'mijnheer u weet zeker niet, dat ik zo goed op de hoogte ben van mijn moeders zaken; hoe zij in de boedelscheiding alles goedkoop overgenomen heeft niet alleen, maar ook geld heeft achtergehouden, zodat zij van bijna alles bezitster is gebleven, ten nadele van ons kinderen. En dat zou niet zo erg zijn als alles goed ging, want dan kregen wij het toch later, maar nu gaat moeder mij brodeloos maken zonder enige reden die zulks rechtvaardigen kan. Zo word ik dubbel getroffen en moet nu van u nog beledigende woorden horen. Als ik naar de justitie ging en wenste dat mij recht werd gedaan, dan zou ook uw naam als notaris nog beklad worden. Maar ik zal het niet doen, want het is mijn moeder'. Toen keerde die notaris geheel om tegen mij en zeide: *ja het is erg*. En hij is daarop naar moeder gegaan en heeft haar sterk afgeraden om te verkopen en mij niet zo te behandelen, doch het was tevergeefs.

Ook twee van mijn zwagers die met mijn jongste zusters gehuwd waren vielen beide aan mijn zijde en zeide tegen moeder dat zij het niet moest doen. Zij zeiden: *dat zij van mijn Godsdienst niets wilde horen, maar dat ze het onrecht niet konden dragen en trachtten moeder ten mijnen gunste te bewegen*. Maar moeder liet mijn twee zusters en zwagers weten, als zij voor mij bleven spreken, dan zouden ze ook daarvan de schade lijden. Doch ze bleven onverzettelijk en wilden moeder niet toestemmen.

Zo kwam er grote verwijdering in de familie. Ik moest dus mijn inboedel verkopen en mijn brood elders zoeken. Op de verkoopdag keurde ieder, het zij vroom of goddeloos, moeders handelwijze af en trokken partij voor mij. En zeiden: *het is jammer dat die man daar [van die hofstee] af moet*. Ik liet het door een andere notaris verkopen. Daarna op zijn kantoor komende, zei hij: 'Dingemanse, ik heb naar uw omstandigheden vernomen, en ben met alles op de hoogte, nu zal ik met u afrekenen. En dan moet u bij mij maar als het tijd is, de rente voor uw moeder brengen; u moet met uw moeder, als zij zulks eist niet afrekenen. Ik zal er wel voor zorgen dat ze u geen kwaad doen. Ik ben verwonderd dat u nog nooit over uw moeder, zoals u behandeld wordt, tegen mij geklaagd heb'. Ik zei: *mijnheer het is mijn moeder*. Hij zei: Ja en dat prijs ik ook in u.

Ik kwam toen in aanraking met een slager, een zekere C. W. die bij Gods volk lange tijd in grote achting was geweest, maar was nu een weinig afgeweken. Die zei: ik wil wel

met u samenwerken. Ik heb drukke zaken omdat ik ook aan andere slaggers aflever en verkoop. U zal genoeg verdienen als het een beetje loopt. Daar had ik wel gehoor voor. Ook was de Heere mij voorgekomen: *die vader of moeder of vrouw of kinderen of akkers verlaat, om Mijnentwil zal honderdvoud ontvangen en namaals het eeuwige leven*. Ik dacht in mijn zondig leven, waren ouders en familie maar allen goed voor mij; maar als de Heere riep, achtte ik alles niets in de wereld en zeide: daar komt wat komt, ik wens de Heere te volgen, wat ik daarvoor ook mag verliezen of verlaten. Ik troostte mij in die overdenkingen, doch somtijds was ik zo neergedrukt. En op zekere dag hoorde ik weer die lasterende en dreigende woorden van moeder en een broeder, dat het mij moedeloos maakte, doch toen kreeg ik deze woorden:

*Waarom wilt gij u zo kwellen
En beroerd zijn, o ziel mijn?
Wil gans uw hoop op God stellen,
Van u zal Hij gedankt zijn,
Als Hij door Zijn aanschijn klaar
Zal wegnemen uw kruis zwaar.* enz. [Psalm 42:3, Datheen]

Dan werd mijn ziel weder levendig en zag ik aldoor maar 't grote heil, ook voor mij bereid. En het was als een versterkende teerkost op de weg. Een oase in de wildernis des levens, tot verkwikking der ziel. Zo ging ik dan eens opgewekt voor enige tijd en gevoelde mij dan zo gelukkig.

Mijn zaken met die vriend C. W. liepen in 't begin nog al goed, maar die man week zo ver van zijn belijdenis af in zijn handel, dat ik daar geen vrede in had om samen te werken. Ook vond ik uit, dat ik moest breken, of ik zou spoedig mijn geld kwijt geweest zijn. Het kostte mij alreeds heel wat. Zijn zaak liet hij verkopen. Ik brak dus met hem af en trachtte als slager voor mijzelf te beginnen. Wij scheidden als vrienden, maar het kostte mij geld dat ik door zijn raad mij had laten leiden.

Mijn vrouw was steeds ziekelijk en dikwijls onder doktershanden en in mijn slaggers zaakje liep het ook niet goed. Het was een harde tijd voor elk, en ik zag wel dat het al dieper voor mij er doorging. *Ik woonde toen in Middelburg en was diaken in de kerk van wijlen dominee Janse.*

Ik had een buurman aan de overzijde van de straat, een smid, M. G. genaamd, die ook een kind des Heeren was, daar wij veel omgang mee hadden. Die moest ook door zo een diepe weg, zodat wij elkander in alles verstonden. Toen ik nog op mijn hofstede woonde, hoorde ik hoe nauw dat die man door de wereld moest en daar ik een maaimachine te repareren had, dacht ik, dat zal ik hem laten doen. Toen ik er mee van huis zou gaan, kwam mij de vraag voor, of ik geen geld mee moest nemen doch ik had geen andere zaken. Toch bleef dat bij, daarom ging ik in huis en nam geld mee. Bij die man gekomen was het een blijdschap voor hem, dat de Heere hem werk gaf. Een gezin met kinderen en weinig verdienste, dikwijls uitziende en biddende dat de Heere werk mocht zenden, ...kwam ik daar juist van pas. Toen ik hem verlaten had kwam mij de vraag voor, of die man geen geld moest hebben. Ik stond stil, keerde terug en vroeg hem *of hij ook gebrek aan geld had*, waarop hij bekende van *ja*. Want voor die reparatie moest hij naar Goes en voor ongeveer 3 gulden aan waarde kopen; en hij had niets in huis. Toen gaf ik hem 15 gulden als voorschot op zijn werk, hetwelk een uitredding voor *hem* was en ik wist waarom *ik* geld mede had moeten nemen. Van dien tijd af werden wij innige vrienden.

Maar om tot mijn zaken terug te keren die bleven kwijnende. Ik trachtte er nog wat bij te verdienen door voor een vlasboer in Zuid-Holland, tussenpersoon te worden met

landbouwers. Ook nog als suikerbieten-agent, doch dat was toen nog vreemd in Walcheren, zodat zulks niet veel opleverde.

En daar mijn vrouw voortdurend onder doktershanden was, besloten wij om de zaak maar op te geven, en in Rotterdam een klein winkeltje te huren. Maar 's Heeren weg was anders. Mijn vrouw werd ernstig ongesteld en moest geopereerd worden, dat in ons huis kon geschieden. Dit bracht mijn vrouw in enge zielsbanden, aangaande haar staat voor de eeuwigheid. De tijd brak aan. Twee dokters en een verpleegster kwamen en zeiden, dat ik er bij kon blijven. Doch het stormde zo verschrikkelijk van binnen bij mij. Mijn vrouw zei: *dat zij onvoorwaardelijk zichzelf overgaf*, en verzocht mij een gebed te doen voor zij bedwelmd werd. Ik was zo bedrukt een ogenblik, dat ik geen antwoord gaf op haar vraag en zij ten tweede male zei: *bid nog voor mij*. Waarop ik deze woorden kreeg: *"Roep mij aan in de dag der benauwdheid, en ik zal er u uit helpen en gij zult Mij eren."* Ik boog mijn knieën en kwam in onze onwaardigheid aan de troon der genade pleiten op die woorden, die de Heere mij in 't hart had gestort en smeekte ootmoedig, dat de Heere om Zijn Zelfs wil, in deze zulks toch mocht vervullen. En ik mag zeggen, ik raakte mijn gebed zó kwijt, dat ik geloof met Jona te mogen zeggen: *mijn gebed kwam in de Tempel Zijner heiligheid*. Toen werd mijn vrouw door Chloroform bedwelmd. Doch de ene dokter voelde met zijn hand aan de slagader van haar hals en zeide tot de ander: *de pols gaat geheel weg!* De ander keek hem aan en voelde aan haar hals en ik zag de onheilspellende trekken in het gezicht van de dokters. Ze zeiden van binnen dadelijk: *dat is dood*. Doch daar kwam met kracht in mijn hart: *Zij wordt in de kracht Gods bewaard*, en toen was alles stil. Toen het afgelopen was, gingen de dokters weg en de verpleegster bleef bij haar. En na enige uren kwam zij weer tot kennis en vroeg aan mij of ik bij haar geweest was. Ik zei: *ja, maar wat nog méér is, de Heere was er bij en was met je*. Toen ik dat medeelde, viel zij in haar onwaardigheid biddende weg en kreeg van de Heere deze woorden: *Ik heb u liefgehad met een eeuwige liefde; en daarom heb ik u geroepen, en ik zal u geleiden tot de dood toe*.

In latere brieven hoop ik te melden, hoe de Heere dit bevestigd heeft. Al spoedig kwamen onze vrienden vragen, hoe alles was afgelopen? En vernemende dat de Heere natuurlijk en geestelijk Zijn nabijheid, liefde en ontferming had betoond wensten haar te spreken. Daar was de verpleegster tegen, omreden haar zwakte. Maar mijn vrouw wenste de weldaden te vermelden. Dus hadden wij enige goede dagen, verblijd in het werk Gods. En dan vallen andere zorgen weg als het hart verheugd is. En de Heere bevestigde het woord: *In zijn krankheid verandert Gij zijn ganse leger*. Mijn vrouw sterkte nu zachtjes aan. En sommigen van 't volk, die ons op de vleugelen des gebeds droegen, waren verblijd. Doch na de herstelling moest ik naar wat anders uitzien en ondervond toen dat de Jobs-vrienden nog niet waren uitgestorven. De één zei: *wat loopt dat die man tegen*. Anderen zeiden: *daar liggen zonden*. En weer een ander: *je hoeft niet te vragen, dat is de weg niet*, enz. Ik was ook sommige wettische mensen wel eens tegengekomen, die zo ras praten: *je moet zó en zó wezen*, daar wij door rechte ontdekking *niets worden en blijven*. En dat [zeggen ze] om de heiligmaking vóór de rechtvaardigmaking te stellen. Wat een verkeerde, zo niet gevaarlijke weg is. Hoewel ik voor geen los leven wil pleiten, of onheiligheid in wandel, dat is sterk af te keuren en ieder Christen heeft in deze toe te zien.

Ik besloot dan met goedkeuring van mijn vrouw, om naar Vlissingen te verhuizen en op raad van vrienden, melk, aardappelen, groenten en fruit te verkopen en zo te trachten mijn bestaan te maken. Doch tegenheden waren in deze oorzaak, dat ik moeder geen rente kon betalen bij de notaris. Maar de notaris zei: 'dat is niet zo erg, Dingemanse, bekommer u daar maar niet over, ik zal 't laten weten; en zij zullen u niet lastig vallen, daar zal ik wel voor zorgen'. Toch was ik daar niet mee tevreden. Ik had liever afgerekend, dan had ik vrijer gestaan tegenover moeder. Ik besloot naar moeder toe te gaan en haar alles mee te delen en hoopte dat zij vergevensgezind zou wezen. Doch

moeders hart was voor mij gesloten, zodat ik daar niet lang vertoefde. Toch had ik vrede daarop. Dat moeder in een ongerechte weg geld van de kinderen had gehouden, en dat ik dat haar eens had gezegd, was voor haar rekening. In deze kreeg zij weer een schijnreden tegen mij, voor ieder die met de zaken niet op de hoogte was. Moeder had ook aan de kinderen die het met haar eens waren, haar overige grond verkocht, voor een zeer lage prijs, zodat het op de registratiekantoren niet kon worden overgeboekt, omdat het Rijk zekere procenten moet ontvangen, en dus te kort gedaan werd door zo een lage overdracht. Daar werd van Rijkswegen een taxeerder gezonden en een hoger bedrag geëist voor het Rijk. Dus kregen zij groot voordeel van moeder en ik werd met mijn twee zwagers en jongste zusters beschuldigd, de oorzaak te zijn dat zij weer deze onkosten moest betalen, hoewel wij van al die zaken niets wisten. Ook deelde moeder nog geld uit aan die kinderen. Zo werd ik en die zusters en zwagers weer getroffen. O, dat deed mij leed dat die zwagers ook voor mij moesten boeten. Ik heb de Heere toen ook gebeden, daar hij meer dan één zegen heeft, die getroffen familieleden te gedenken en ben blij dat het hen in hun zaken goed gaat.

Enige vrienden in Vlissingen sloegen voor om, daar het zover af was des zondags in Middelburg ter kerk te gaan, bij elkander te komen en een predikatie te lezen en nu en dan eens een oefenaar te vragen. Hetwelk de kerkenraad van Middelburg goedkeurde. Nu, wij hadden ons huis er dadelijk voor over. Zo kregen wij L. Boone, N. Beversluis en P. Ingelse. Ook nog een Van der Stel, als oefenaars. En hadden somtijds na de oefening nog een aangenaam gezelschap. Ook kwam mijn jongste zuster eens over als L. Boone bij ons oefende, waarover ik verblijd was. Want het is later gebleken, zij was niet gerust meer. Doch moeder zulks vernemende, was o zo boos, en liet haar weten, dat indien zij vriendschap met mij hield, zij bij haar niet meer behoefde te komen. Mijn zuster liet haar aanzeggen dat haar dat speet zulks te horen, doch besloten was vriendschap aan mij te betonen, waarin zij standvastig bleef.

Doch om tot mijn zaken terug te komen, met hard werken had ik nauwelijks brood, daarbij werd mijn vrouw weer ziekelijk en kwam in doktershanden. Ik moest op zekere dag met de tram naar Middelburg en had hevige aanvechtingen van de boze. En omreden ik zo beroerd was, ging ik in de bagage-wagen zitten in plaats van in de personenwagen. Ook weer als ik terug kwam. De duivel kwam mij aan boord dat de Heere mij tegen was en zei: man het is met u als met de wagens en paarden van Farao. De Heere streed tegen hen en zij konden bezwaarlijk voortvaren en kwamen om. Dat is uw lot. Ten slotte komt u om. Ziet u niet dat alles tegen is? Aan mijn staat kon hij mij niet bewegen, doch de tegenheden beroerden mij geweldig. Doch halfweg op de terugreis kwam de Heere mij opbeuren. Ik kreeg met kracht deze woorden:

Maakt u van hier al mijn vijanden,

Ik zal niet sterven of vergaan,

Maar leven; en in alle landen

Van Gods weldaden doen vermaan. [Psalm 118:8, Datheen]

Toen moest de vijand wijken, terwijl mijn ziel was als een gewaterde hof en ik in geloof, uit 's harten grond, tot de Heere mij ophief en in grote vrede mijn reis voleinde. Verblijd in des Heeren ophalende vertroosting.

Ook had ik een aangename gemeenschap met mijn vrouw door al onze tegenheden heen; en ook met enkele kinderen Gods, die ons innig dierbaar waren.

En nu ga ik voor ditmaal eindigen, doch wil, als u er belang in stelt en op deze letteren terug schrijft, weer verder vervolgen.

Nu nog iets om u te doen weten hoe de gesteldheid van het land hier is. Het is een gezond droog klimaat. Hier komen velen die een zwakke borst of longen hebben en die vroeg komt, heeft werkelijk in de middellijke weg kans op herstel. We hebben

ongeveer, 300 dagen zonneshijn in een jaar, weinig regen. In de zomer 80 tot 95 graden [thermometer van Fahrenheit] hitte, doch altijd koele nachten, zelfs in 't heetste weer; niet zoals in Grand-Rapids dat men bijna niet kan slapen. Het is ook 48 uren te rijden met de spoortrein verder Amerika in. Sommige bergen zijn altijd met sneeuw bedekt. De lucht hier is zo helder, dat men met het blote oog negentig Engelse mijlen ver zien kan. Als men naar de bergen ziet, die 16 mijlen van Denver zijn aan de westzijde, zou men denken dat men er in een half uur naar toe kon wandelen. Elke vreemdeling is daarmee bedrogen. In het laatst van september of begin oktober komt de eerste sneeuw, die na enige dagen gewoonlijk weer weg dooit; dat in zachte winters doorgaans zo blijft. Het is maar zelden dat wij 2 of 3 weken sneeuw op de grond hebben. U moet maar eens komen zien en u zal ook Gods schepping in de natuur bewonderen, in de grootheid van Zijn werken. Doch indien wij op onze plaats zijn, kunnen we overal 's Heeren grootheid goedheid, ontferming en genade aanschouwen. Indien wij in waarheid geen ademtocht waardig zijn, dan zijn 's Heeren barmhartigheden alle morgen nieuw. Bij iedere opgang der zon. Nu geliefde vriendin, vaartwel en ontvangt onze hartelijke groeten, ons in uw gebeden aanbevelende.

Denver, Colorado. 125 Clayton street
A. Dingemanse en vrouw.

Denver, Colo., December, 1916.

Zeer geachte en geliefde Vriendin!

In antwoord op uw laatste schrijven kan ik u melden dat wij ons door 's Heeren goedheid in redelijke welstand mogen bevinden, hopende dat u ook in die zegen mag delen. U vroeg mij naar mijn ziekte. Het was longaandoening, ik heb zware koorts gehad. Doch de Heere deed niet naar dat ik waardig was, maar gedacht nog des ontfermens en was weer een Uithelper, zoals keer op keer. U vroeg om een vervolg van mijn weg. Ik ben geëindigd zo ik meen, met een krachtige voorkoming en opwekking van de Heere, die volgde op zware aanvallen van de satan in mijn tegenheden. Wij hadden toen in Vlissingen somtijds zulke aangename tijden, want dit was ons voorrecht dat ik en mijn vrouw beiden, met alles tot de Heere kwamen, gezamenlijk dragende. Echter was ons leven op en neer, dat u wel zult verstaan.

En ik ben wel eens verwonderd geweest over mensen, waar ik niet mede in aanraking kwam, die zo openbaar hun vijandschap tegen mij betuigden; en dikwijls als wij een opgewekt leven hadden, alsof de duivel daarop werkte. Ik moest eens naar Middelburg met de tram en een mij onbekend persoon kwam dicht bij mij te zitten, begon een gesprek met anderen en schold zo hevig op *afgescheidenen, zogenaamde vromen* en naar mij ziende, dat andere mensen het afkeurden. Ik zweeg natuurlijk als een dove en ten slotte zei hij, mij aanziende: *als ik geld genoeg had dan liet ik ze van kant maken, als ik de macht maar eens had.* Veertien dagen later kwam ik van de tram en had een pak op te nemen, dat nogal zwaar was. Toen kwam diezelfde persoon naar mij toe om mij te helpen het op te nemen, zeer vriendelijk alsof hij in spijt van zijn vijandschap het wilde goed maken. Ik had echter geen tijd om hem eens aan te spreken, omdat hij verder met de tram doorreed.

Maar daar waren ook enige van Gods volk waar wij gemeenschap mee hadden, te meer daar wij Godsdienst oefeningen in ons huis hielden, hetwelk ons aangenaam was. Doch in 't natuurlijke had ik alles te doen wat ik kon om voort te komen.

En nu volgde weer een andere zaak die ik u al eens heb medegedeeld, hoe de Heere mij voorkwam, als ik te Middelburg op de Botermarkt was, met deze woorden:

God is waarachtig en goedig.

Hij is 't en blijft zulks altijd. [Psalm 25:4, Datheen]

Tot driemaal toe; en wat daar op is gevolgd, hoe mijn vrouw naar Leiden is moeten gaan, om aldaar in het ziekenhuis geopereerd te worden, zodat ik daar nu overheen stap. Mijn vrouw had in Leiden veel van de Heere genoten en schreef thuis gekomen een brief aan Ds. Boone, die in St. Philipsland staat, meedelende, hoe de Heere haar had uitgeholpen; en sloot het met deze regels:

*Gelijk wanneer; bij 't kwade weer
de wind ontroert de stromen
en schrikkelijk huilt; 't gevogelte schuilt
in 't hol der oude bomen.
Zo is ook tot, mijn toevlucht God
door 's Heilands dierb're wonden.
Als zonde en dood,
mij bracht in nood
heb ik daar troost gevonden.*

Enige tijd daarna kwam Boone, die toen oefenaar was, bij ons in huis voorgaan over de woorden van Hiskia Jes. 38 vs. 17. *Maar Gij hebt mijn ziel lieflijk omhelsd dat ze in de groeve der vertering niet kwam.* Dan hadden we weer een goede tijd, als wij in verootmoediging mochten terugzien, wat de Heere voor zulke onwaardigen is, want de genade en gunst des Heeren, maakt in bevinding de ziel klein en handelbaar en aangenaam voor 't volk, die als een arm en ellendig volk, door de Heere worden overgelaten en op Zijn naam hopen en van gekregen goed moeten leven. Ze zijn in 't geestelijke zoals wij lezen van het land Kanaän; hetwelk niet was als Egypte, hetwelk bewaterd moest worden, maar Kanaän moest leven bij de regen des hemels. Zo ook dat volk; dat ondervond ik later ook weer.

Want toen kwam ik in zo een dorre toestand, dat ik overal even koud onder was. Ik was zo dor in de plichten, zo verlaten, dat ik geen leven had. Het leven van mijn leven was als weg. En op zekeren dag kwam de vijand mij voor, dat het beste was mij maar van kant te maken. Hij somde alles op wat tegen was, doch vermocht niet om mijn hart te overrompelen als wel eens in vroeger tijden. Doch ik miste bevindelijk, die troostrijke gesteldheid des harten in de gemeenschap des Heeren, zodat mijn klacht was als bij Job: *ga ik voorwaarts of achterwaarts ik vind Hem niet.* Het werd zo erg, dat ik niets had, waar ik mij in kon verblijden. Zodat ik op zekere avond, als ik de melk naar mijn klanten bracht, klaagde in mijzelf, in bedruktheid: *ik heb geen leven*, dat die woorden met kracht tot mij kwamen: *Ik leef en gij zult leven.* Toen ten tweede maal: *Ik leef en gij zult leven; spreekt de Heere God.* Toen was het of mijn ziel werd opgenomen; ik zag in Hem mijn Verlosser door 't oog des geloofs. Ik smolt in tranen weg en was zo getroost en opgewekt, dat ik was als een gewaterde hof en vervolgde weer moedig mijn pad. Want wat de Heere vroeger heeft gedaan, al mag men geloven dat de Heere ons Deel is, men kan de bate, de vrucht daarvan zo missen. En wat is de wetenschap, eigenaar te zijn van een schat, als wij er geen rente of leeftocht uit trekken? In de wereld kunnen we toch geen leven hebben. Ook kan men 't anker niet op de basis van bekering werpen, want daar is een dagelijkse rechtvaardigmaking nodig, wil het wèl zijn voor de ziel. Die soms zo verkwikkend is als wij er iets van mogen hebben, als een druiftrös uit het dal Eskol.

In die tijd kregen mij wel eens brieven van kennissen uit Amerika, die ons aanraden daar ook te komen. Ook gingen er nog andere kennissen van ons, zodat ik er wel sterk over begon te denken, maar was toch bevreesd. Doch besloot tenslotte om de Heere te

vragen, indien zulks de weg mocht zijn, mijn vrouw daar volkomen uit haar zelf gewillig toe te maken. En vroeg haar op zekere dag, wat zij daarvan dacht. Zij zei: *indien ik begeerte had om naar Amerika te gaan, zij dan bewilligd was om mee te gaan.* Waarop wij na briefwisseling besloten te gaan. Dat besluit werd door sommigen van 't volk afgekeurd. *Dat was de weg niet*, en daar waren er die zeiden: *zij komen er niet.* Ook waren er nog vrienden die wel liever hadden dat wij bleven, doch die zulks niet afkeurden, en ons droegen op de vleugelen des gebeds. Wij bezochten de familie. Ik ging ook naar mijn moeder om ze een laatste vaarwel te zeggen. Ik had toch medelijden met haar en wenste bij het heengaan haar toe, dat de Heere haar ziel mocht verlossen, van het geweld des grafs.

Wij verlieten, Nederland, 22 Maart 1900 met het stoomschip "Rotterdam". Ik zag wel wat tegen de zeereis op en was nieuwsgierig om het schip te zien waar wij de grote oceaan mee over moesten, doch toen ik het zag dacht ik dat het wel gaan zou. Wij hadden de eerste vier dagen een voorspoedige reis. Toen kregen we onweer en daarna storm. In de nacht riep mijn vrouw mij wakker, toen was het ontzettend weer, de zeeën sloegen over het dek als een watervloed, die ons scheen te zullen bedekken voor altoos. Daar was ook een vreeslijk geschreeuw van een groot getal Joden die aan boord waren, zodat zulks bij 't ontwaken een ontzettende indruk op mij maakte en ik de Heere aanriep zich over ons onwaardigen te ontfermen opdat de zee als een watervloed ons niet mocht verzwelgen. Waarop ik in mijn hart kreeg, dat de Heere zit over die watervloed, ja als Koning tot in eeuwigheid. Waarop ik grote vrede en gerustheid kreeg.

De storm was van binnen over, hoewel het schip geweldig geslingerd werd. De volgende morgen werd het weer kalm, en konden we op het dek komen waar ik veel van die Joden zag, die 's nachts zo vreselijk hadden geschreeuwd van angst. Ik was daar zo mee bewogen, dat ik zei: *Heere dat was nu eenmaal Uw volk en nu zonder U en zonder hoop.* Doch toen kwam mij voor wat hun vadersen gedaan hadden uitroepende: *Zijn bloed kome over ons en onze kinderen*, toen zij de Heiland kruisigden. O dacht ik, wat een vreselijk testament dat de goddelozen nalaten voor hun geslacht, na ze opgevoed te hebben om in hun voetstappen te wandelen. Het was hun beter niet van zulke ouders geboren te zijn.

Het weer was verder kalm zodat wij na 10 dagen New-York bereikten en wij alle in een opgewekte stemming kwamen als wij het land zagen. Ieder was blij zijn nieuwe plaats van bestemming nu spoedig te kunnen bereiken.

Na bijna een gehele dag oponthoud in New-York, vertrokken wij 's avonds naar Sheboygan in Wisconsin waar vrienden ons opwachten; en de tweede dag aankwamen, blij dat de reis achter de rug was en de Heere tot hiertoe had geholpen. Vele Hollanders kwamen ons al spoedig bezoeken en alles scheen ons nog al gunstig toe, doch de Godsdienst, dat viel ons niet mee. In de drie Hollandse kerken konden wij niet vinden wat wij wensten, zodat wij in de drie jaren die wij er hebben gewoond de laatste twee jaren maar zelden in een kerk kwamen.

Uitwendig ging het ons goed. Ook waren wij door de Heere niet verlaten. In de eerste zomer was ik op het veld aan het erwten plukken voor een inmakerij. Op zekere dag kregen wij zwaar onweer, zodat ieder van 't werk weg liep. Doch ik zag een bos in het land staan, waar ik naar toe liep om onder de dichte takken te schuilen, zodat ik alleen van 't volk overbleef'. Het werd ontzettend zwaar weer en ik zocht in mijn eenzaamheid de Heere in 't gebed waarop ik deze woorden kreeg: "Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten zal vernachten in de schaduw des Almachtigen," waarop ik o zo vrij zat en veilig. Het weer bleef lang aanhouden en het regende veel, maar ik verlustigde mijzelf in verootmoediging. Eer het volk terug kwam gebruikte ik een stukje brood dat ik over had en toen ik de Heere dankte in verruiming, werd mij opeens als ingeworpen dat ik bij een slang zat, dat mij beroerde in mijn gebed. Toen ik *amen* had gezegd, zag ik rond mij, maar daar was niets te zien, waarop ik begreep, dat ofschoon er

geen slang te zien was, er toch één was; en wel een oude, die altijd indien het mogelijk is, de vrucht van 't ware leven zoekt te roven. Ik had een goede dag en kwam opgewekt thuis om mijn vrouw het mee te delen, dat dan weer een gezellige avond maakte, daar zij altijd in zulke bemoeienissen verblijd was.

Wij vernamen uit Nederland dat sommige van 't volk ons vertrek naar Amerika in een wettische weg afkeurden en anderen het voor ons opnamen. Een Hollander die al jaren in Amerika was, had geschreven, dat 'k goed mijn brood had naar een vijandig familielid, doch zonder zijn weten. En ik kreeg een brief terug dat over zulk een persoon als ik was de gelukszon nooit meer kon schijnen. Die persoon had in vroeger dagen, wel geprobeerd, om op grond van de Schrift mijn religie te bestrijden en ontstak dan in woede, als hij door de waarheid overtuigd werd en zeide dan soms: *je kunt evengoed met een dominee gaan twisten. Waar de kennis vandaan komt ik weet het niet, zulke lui ze zijn niets waard.* Ik was verwonderd over zijn vermetelheid, om zo iets over mij te schrijven, doch mij kwam voor: *dat de goddeloze is als een voortgedreven zee, die niet kan rusten; en zijn wateren werpen slijk en modder op.* Dan mocht ik zeggen: *arme sukkel, je kan niet anders tenzij de Heere een wonder aan u deed.*

Toen ik ongeveer een jaar in Amerika was, en ik op zekere dag in mijn slaapkamer mijn knieën boog, kreeg ik aan mijn jongste zuster gemeenschap in mijn gebed, ofschoon ik in 't minste niet aan haar gedacht had. Dat was mij een wonder daar ik niet bij kon. Ik deelde mijn vrouw zulks dadelijk mee en ging aan mijn zuster schrijven, haar vragende hoe het met haar was naar ziel en lichaam, of zij toch niets wilde achterhouden maar in oprechtheid mij alles verklaren. Het was, denk ik vijf weken later dat ik koude gevat hebbende, met erge hoofdpijn te bed lag, toen de post kwam met een brief van mijn jongste zuster. Mijn vrouw zulks ziende, opende hem dadelijk en kwam naar mij toe. *Een brief van uw zuster en het is juist zoals wij dachten, de Heere heeft daar Zijn werk begonnen.* Ik was zo verblijd, u zult het bijna niet kunnen geloven, naar mijn hoofdpijn viel als weg door mijn innige blijdschap. Ik schreef nu weer spoedig terug. Ik mocht ook van mijn zuster vernemen, hoe in haar banden als zij dacht te moeten sterven, de Heere haar voorkwam: *bij de Heere zijn uitkomsten tegen de dood.* En later zuchtte zij in krankheid, om te moeten komen voor het gericht, ziende niet te kunnen worden gerechtvaardigd in haar zonden, dat haar voorkwam: *God is het die rechtvaardig maakt, wie is het die verdoemt?* Waardoor zij mocht zien, dat Christus niet tevergeefs gestorven was en een mogelijkheid voor haar was, dat haar moed schonk dat ook zij nog gered kon worden. Zo waren de woorden van de tekst, die ik haar ongeveer 14 jaren te voren liet lezen, levendig en krachtig op 's Heeren tijd. Want, schreef zij mij, die woorden: *te moeten komen voor 't gericht*, was als een zwaard, dat mij neersloeg in moedeloosheid. Ik schreef aan een vriendin haar eens te spreken en zond mijn zuster een brief waarin ik haar verzocht die vrouw, één van 't volk, mijn groeten eens te doen. Die vrouw was ook verblijd en schreef mij dat ze in een ware bekommerde toestand zich bevond. Ik kon niet nalaten haar man, die nooit naar een kerk ging, ook eens aan te spreken, een beroep doende op zijn eigen geweten; doch dat viel niet goed. Hij zei tot mijn zuster, dat ze moest schrijven, dat hij gaarne briefwisseling met mij hield, maar ik moest niet over de Godsdienst schrijven.

Wij hadden in Sheboygan nog een paar oude mensen, waar wij wel eens kwamen, en een woord konden kwijt raken. Ik geloof wel dat er in beide leven was. Zij vroegen ons altijd als wij weggingen, om spoedig terug te komen.

En nu ga ik eindigen voor deze keer, ulieden 's Heeren zegen van hart toewensende in 't Nieuwjaar, voor het tijdelijk en eeuwig welzijn. Ook feliciteren wij u met uw verjaardag en dat de dierbare Heiland in Zijn verhoogde bediening van Zijn ambten u alles zij *en u waardiglijk moge wandelen naar uw roeping.*

Uw onwaardige, liefhebbende vriend en vriendin,

A. Dingemanse en echtgenote.

Sterven van Jacomina Dingemanse-Leijnse.

Uit een brief van 17 april 1918.

... Maar daar kwam weer een andere zaak. Op zekere dag vroegde mijn vrouw aan mij wat ik doen zou indien ik haar moest missen. Ik zei het niet te weten, maar wenste dat de Heere ons nog voor elkaar mocht sparen.

Zij liet het daarbij, maar later zei zij: *als je mij moet missen, dan moet je maar met die trouwen.* Ik vroeg waarom zij dat zei. Zij zei: *ik zal het je maar zeggen, ik geloof niet dat ik hier lang meer zal zijn. En ik zou voor je willen zorgen. Daarom noemde ik de naam van die ik dacht, dat ze een goede vrouw voor je zou zijn.*

Zij was toen gezond, maar ik overwoog alles en was niet erg gerust op die mededeling. Een paar dagen later vertelde zij mij, hoe haar 's nachts in een droom, haar vertrek uit deze wereld getoond was. Dat zij stierf, voor 't gericht moest verschijnen en wat zij daar ontmoette, hoe zij anderen daar zag komen en alles geopenbaard werd uit hun ganse leven En hoe enigen nog goede dingen inbrachten die zij gedaan hadden, maar hoe die goed schijnende dingen onvoldoende werden verklaard om aan het recht en de heiligheid des Heeren te voldoen; en zo werden zij weggewezen. Zij zei toen, ik zulks ziende begon te beven, want ik moest ook verschijnen en alles werd mij voorgesteld. Toen was het of er van binnen mij werd toegeroepen: *bukt!* Mij werd gevraagd of ik ook iets in te brengen had. Ik zeide: *niets Heere.* Ze viel 't recht des Heeren toe maar toen trad de Heiland in voor haar en zij werd vrijgesproken en kreeg een recht van ingang ten eeuwigen leven. Zij kon niet uitspreken de blijdschap die ze toen ondervond en werd onmiddellijk wakker. Wij waren zeer goed gesteld in die dagen en besproken veel wat de Heere is, in Zijn onveranderlijke trouw voor Zijn gunstgenoten en bleven dan 's avonds dikwijls lang opzitten.

Ook die avond voordat zij ziek werd, zag ik eens naar de klok, hoe laat het al is. Toen kreeg zij de griep, dat overging in een reumatische ziekte in haar benen. De dokter ontboden zijnde, zei dat er geen gevaar bij was. Ik zocht een vrouw om haar te helpen, die had die ziekte ook eens gehad en behandelde haar zacht. Na enige dagen kwam er beterschap, waar ik over verblijd was. Maar een paar dagen later weer erger, zodat de dokter zei, dat haar toestand ernstig was in wenste er een tweede dokter bij te hebben. Die zei, wij zullen doen wat wij kunnen, maar haar toestand is ernstig. Toen ze weg waren zei ik: *"o Jacomien, wat ben je ziek"*. Zij zei: *ja.* Ik zei: *daar schiet maar een troost meer over in leven en in sterven, des Heeren eigendom te zijn.* Zij riep, *o, ja dat is ook mijn troost. Mijn troost is in des Heilands bloed.* Maar daarop kreeg zij aanvallen van de satan, dat ze nu bedrogen uit zou komen en naar de hel moest. "Maar zij riep uit: ga weg satan, ùw plaats is in hel, maar tot mij zal de Heere zeggen: *Ik heb u gekend.*" Ik sprak om haar te bemoedigen dat satan wel zag dat hij haar niet kon bemachtigen. Ja, dat hij zèlf wist, eenmaal door Gods volk te worden geoordeeld, zoals er staat: "Weet gij niet dat wij de engelen oordelen zullen?" (de gevallen engelen) Ik bad of de Heere genadiglijk de aanvechtingen wilde matigen en haar nabij zijn.

Mijn vrouw was toen goed bewust, dat haar tijd kort was en wilde met mij bidden. Maar zei ze, *ik kan niet meer op mijne knieën komen.* Ik zei: *dat behoeft niet. De Heere ziet op 't hart.* Ze ging toen zelfs voor in 't gebed, kwam in haar diepe onwaardigheid, bracht de Heere voor hoe Hij ons beiden voor Zijn rekening had genomen en pleitte op Zijn onveranderlijke trouw om ons beiden te gedenken; hààr, om getroost de dood in te mogen gaan en voor mij, om ook mij te schenken wat mij nodig was, om Zijn Zelfs wil.

Ze werd toen levendig gesteld en zei, *dat het maar een strijd van tien dagen was, dat haar werken meer kwaad dan goed waren maar dat haar troost was in des Heilands bloed.*

De ziekte had haar hart aangedaan, zodat ze begon te verminderen, en af en toe maar kon spreken. De 17de dag van haar ziekte had ze 's morgens haar bewustzijn verloren. Om 8 uur kwam de vrouw die haar oppaste en vroeg of zij haar nog kende. Toen kwam ze bij en zei: *ja*. De vrouw zei: hoe gevoelt ge u? Ze zei: *goed, ik ga weg in blijdschap*. Verwonderd als die vrouw was, zeide zij: *ik vroeg hoe gij u gevoelt?* Ze sprak met een blij gelaat weer dezelfde woorden. Dat waren ook haar laatste woorden. Wij verwachtten toen haar einde en bleven bij haar. Om elf uur ging ik mijn paard voeren. Ik zette mij bedroefd neer en werd moedeloos. Ik boog mijn knieën en vroeg de Heere, indien het met Zijn wil kon bestaan, mijn vrouw voor mij te sparen, daar het slechts een wenk van Zijn almacht was om haar op te richten. Ik kreeg vrede in mijn gebed, maar niets meer. Ik ging toen in huis, bezag mijn vrouw en zette mij op een stoel neer. Ik zat even en daar zie ik de ganse sterrenhemel. Daarboven werd het uitspansel, de hemel geopend en verwonderd als ik opzag was het, of mij gevraagd werd, wat dat was? Ik zei: *de hemel*. Toen werd ik bepaald bij mijn vrouw wat de Heere doende was om haar daar te nemen. Ik was overgebogen en gaf mijn vrouw over. Daarna werd alles weer toegesloten en het was of er iets van mijn zinnen als wegviel; en ik zat op mijn stoel, goed bij mijn verstand.

Toen zette die vrouw de tafel aan en zei: *eet een weinig, want u gebruikt niets*. Toen hoorde ik naar haar en bad voor mijn vrouw of de Heere haar in de ure des doods nabij mocht wezen met Zijn liefde, tegenwoordigheid en genade, maar bad niet meer om herstel. Toen ik iets gebruikt had was het 12 uur. En 10 minuten later overleed zij, heel zacht. Toen zei die vrouw: *zij is weg*. Die woorden trokken mij zó aan dat ik in een vloed van tranen uitbarstte, maar wonder als het was, die droefheid werd ineens van mij weggenomen. Ik zag door het raam, daar hield een auto stil. Het was een Engelse mevrouw die bij haar had gewaakt de laatste nacht. Ik ging naar haar toe en zei dat mijn vrouw overleden was. Ze vroeg om haar nog te zien en vroeg vervolgens naar een en ander. Waarop ik meedeelde wat mijn troost was. Hoe de Heere in die jaren die wij samen geleefd hadden ons had geleid en nu aan haar einde, haar tot Zich nam. Dat ze nu was in de handen der engelen, om haar op te voeren naar de hemel, zodat de Heere een hand van liefde uitstak om haar in te zamelen. Die mevrouw schreide als ik daar getroost over sprak. Ik zei dat dit de laatste weldaad was die de Heere aan Zijn kinderen deed bij het scheiden uit dit leven, om hun door de engelen te laten halen. Die mevrouw bood mij aan om bij hun te komen slapen en bracht mij in haar auto naar een begrafenisondernemer om over het wegbrengen van het lijk van mijn vrouw te spreken. Daar gekomen, ging zij eerst binnen en later ik zelf. Ik betaalde toen voor een graf en vroeg de kosten van een kist. Hij zei: *daar is al voor gezorgd, alles is in orde*.

's Avonds ging ik naar die Engelse mensen en werd zeer vriendelijk ontvangen. Ik kreeg een slaapkamer, elektrisch verlicht en voorzien van alle gemakken. Ook een grote Engelse bijbel. Het was te veel in mijn ogen. Het was of ik een koningskind was. Ik bad de Heere om mijn afgemat lichaam een verkwikkende rust te schenken, want ik had al veel dagen en nachten niet geslapen. Dit werd mij geschonken en toen ik 's morgens ontwaakte was het met de gedachte aan het onuitsprekelijk geluk dat mijn vrouw nu deelachtig was. Voor ik nog gekleed was nam ik dien bijbel die openviel bij Openbaring 22 vs. 1: *En hij toonde mij een zuivere rivier van het water des levens, klaar als kristal voortkomende uit den troon Gods en des Lams*. Ik mocht daarin zien en ze: *wat ben je gelukkig, dat is de volheid des levens*. Ik was wonder gesteld. Ik geloof te mogen zeggen, gemeenschap met haar te hebben gehad dien morgen, zodat ik niet

overbedroefd was en in zalige overdenking mijn zaken verder regelde voor de begrafenis, die 3 dagen later zou plaats hebben. 1 Mei 1912 werd zij ongesteld, overleed 17 Mei en werd 20 Mei begraven.

Zoals ik reeds meldde was de Heere mij goed en nabij en ik vroeg ook aan de Heere om sterkte in die dagen van gewicht in mijn leven. Ook op de dag van de teraardebestelling. Omdat ik veel kennissen had onder de Engelsen waren er veel van hen opgekomen om de lijkrede te horen. En daar zij altijd veel achting voor mijn vrouw hadden en nu gehoord hadden, hoe zij afgestorven was, hadden ze groen en bloemen laten brengen. Dat was jammer, want dat is voor ons de weg niet, maar ik werd er afgeleid. Ze wilden in onkunde eer betonen. Het was niet mijn werk en het viel bij mij weg. Dominee hield de lijkrede in het Engels over deze woorden: "*In het huis mijns Vaders zijn vele woningen.*" Toen de kist werd neergelaten, werd ik er bij bepaald dat het een geheiligd graf was omdat daarvoor de Heiland voor Zijn volk in het graf is geweest.

Dus ondersteunde de Heere mij. Ontvang nu met heilbede onze hartelijke groeten van uw vriend en vriendin,

A. Dingemanse en vrouw.

Denver, Colorado, 1918.

Zeer geachte en geliefde vriendin!

Hopende dat u deze in welstand mag ontvangen, zo willen wij u enige letteren doen toekomen.

Wij mogen door 's Heeren goedheid melden in redelijke welstand te verkeren. Gelukkig is door 's Heeren goedheid een einde aan die vreselijke strijd gekomen. [1^e Wereldoorlog] Mocht de Heere niet slechts vrede geven maar een wederkeren tot Hem. Dat Zijn genade nog in veler harten moge worden geschonken tot lof en roem van 's Heeren nooit volprezen goedheid en ontferming. Ook gij zult wel verblijd zijn over deze uitkomst, daar de nood wel hoog zal zijn gerezen. Maar de Heere is nog zo goed dat Hij geen voleindiging maakte, hoewel Zijn hand ook zwaar was op Nederland, dat ook de mate der zonde hielp vullen. Iets dat door weinige mensen wellicht erkend wordt, om met een Job de hand des Heeren daarin te zien en in verootmoediging voor de Heere te buigen. De Heere is ook hier zo met Zijn oordelen en er is geen opmerking of vernedering.

En nu wij weder aan het einde van het jaar komen of zijn, als u mijn schrijven ontvangen zal, zo wensen wij u allen van harte des Heeren zegen toe; en ook op uw verjaardag. Dat de Heere u zo goed en zorgende voor u geweest is sinds uw aanzijn en uw tweede geboorte. Zodat u terug ziende, wel mag zeggen: *alles was een liefdedaad des Heeren*. Ja ook de bangste tijden, omdat die medewerkten ten goede, om u in een Drie-enig Goddelijk Wezen te verliezen, als een vaste grond van hoop en troost in leven en in sterven, als een liefdedaad uit het eeuwig welbehagen. Dat u daar maar veel de vrucht daarvan moge genieten. Ik gedenk zoo aan de zegenwens van Paulus in zijn brieven: genade en vrede zij u vermenigvuldigd in Christus Jezus. Dus voegt hij beide tezamen, omdat in de oefening, de vrede als een vrucht genoten wordt, die de dierbare Heiland wil schenken aan hen die Hem in Zijn verhoogde ambten veel nodig hebben als de Bron en Fontein des levens. Zulks zij uw deel, is onze wens en bede.

Het deed ons goed te vernemen, dat de Heere nog geen dorre woestijn voor u is, ofschoon er stormen voorop gaan. Dan wordt alles effen en vlak voor de ziel om zich in vertrouwen over te geven. Ja vriendin, de rechte oefening des geloofs, is in de hand des

Geestes. En zalig voorrecht, om de vruchten van de bediening des Geestes te genieten. Uit ons toch nooit geen vrucht meer.

Ik was enige weken geleden zo in behoefte om des Heeren aangezicht te zoeken, zodat ik van, 's morgens tot 's avonds in meditatie was en elke dag mij menigmaal afzonderde. Doch 's nachts bevond ik mij in dromen, in de walgelijkste dingen. En ofschoon ik daar een afkeer van had en mijn gebed er tegen was, bleef het zo. Dat was een reden dat ik met ontevredenheid en afkeer ging slapen. Doch op zekere avond val ik in slaap en stond in mijn droom op het veld in ontevredenheid. Toen kwam een persoon op mij af, die belangstellend vroeg wat ik begeerde. Waarop ik zei, *dat mijn begeerte was om de Heere in Engelenreinheid te dienen*. Hij vroeg mij, of het niet wat anders was, of ik ook geld nodig had. Ik zeide: *neen*. Toen vroeg hij weer, of er ook iets anders was. Ik zei: *neen*. Toen vroeg hij het nog eens ten derde male. En dat haalde zo mijn ganse hart uit, dat mijn eerste antwoord van begeerte zó opsteeg, dat geheel mijn hart week werd. En toen ontwaakte ik en werd toen ingeleid in mijn vroegere bevinding, wat de Heere voor mij was en ik smolt in tranen van verootmoediging weg en gevoelde mij zoo veilig in 's Heeren genade. Ik heb de volgenden dag de drie verzen van Mr. Hart *over de verloren zoon*, met meditatie gelezen. Over het komen tot en de ontvangst bij de Vader. Het was zielsterkend.

Doch ik moet mijn laatste brief vervolgen, die u de teraardebestelling van mijn vrouw vermeldde. De Heere sterkte mij. Ik had een nacht bij Engelse vrienden geslapen en de tweede nacht bij Hollandse bureu, maar de derde nacht was ik weer naar mijn huisje gegaan. Hetwelk mijn Engelse bureu verbaasde omdat ik geheel alleen was en zij bang waren om in de nacht, in een huis te zijn waarin een mens was overleden. Doch ik had daar niets van. Ik had mijn vrouw en zij mij altijd goed gedaan en waren, als een hand en voet voor elkaar geweest. In natuur en genade. En wanneer ik aan haar dacht, dan was het in verwondering over dat grote geluk dat ze nu deelachtig was. En dan besepte ik niet eens het gemis voor mij, dat ze er niet meer was.

Ik was wonderlijk gesteld in overgave en goedkeuring. De 20ste Mei was ze begraven en 30 Mei is het hier zoals u weet Decoratiedag. Dan bezoeken de mensen de graven van afgestorvene betrekkingen. Op die dag wordt er niet gewerkt. Het was mooi weer en ik ging ook naar de begraafplaats. De tramwagens waren vol en ik zag verscheidenen in zware rouw. Sommigen met tranen in de ogen over pas afgestorvenen. Dat voor mij aanleiding was om mijn verlies meer te beseffen en mij in een gedrukte toestand het kerkhof op deed wandelen. Het zien van de droefheid bij anderen bracht ook de mijne te voorschijn. Zo kwam ik bij haar graf. Doch de Heere Die goed is, was mijner gedachtig. Die woorden uit het boek van Job: "Daar houden de bozen op van beroering, en daar rusten de vermoeiden van kracht", kwamen zó mijn hart in te nemen, zo dat alles weg viel en ik op haar graf staarde als een zoete rustplaats door Gods genade. Was dat niet geweest, dan had ik staan wenen. En nu liet ik geen traan. Ik kreeg te bedenken hoe zij nu onder de geesten der volmaakte rechtvaardigen was en ging daardoor getroost weer naar huis toe.

Enige dagen later kreeg ik een bezoek van onze vroegere Engelse dominee, die nog iets wenste te vernemen, van mijn vrouw haar afsterven. Ik deelde het hem mee. Met tranen in zijn ogen hoorde hij alles aan en vroeg mij *of ik niet in moeilijke geldelijke omstandigheden verkeerde, dat ik dan maar zeggen moest, hoeveel ik nodig had en hij zou het mij geven*. Doch ik bedankte hem voor zijn vriendelijkheid en zeide dat ik wel mijzelf kon helpen. Maar was er toch over verwonderd, omreden dat ik oprecht met hem had omgegaan en hem had gewaarschuwd onder biddend opzien of het de Heere mocht behagen om hem terecht te brengen. Zo was er toch altijd iets in hem gebleven dat achting afdwong voor de waarheid die ik had aangetoond. Hij had mij vroeger een grote Engelse bijbel met kanttekeningen gegeven, net als onze Hollandse, maar was bang om

de leer die ik hem aanpreef, aan de gemeente voor te dragen. Hij had zo als ik later hoorde, tegen een lid van de gemeente gezegd: Dingemanse heeft gelijk, maar als ik dat predikte zou ik de helft van mijn toehoorders verliezen. Zo viel die man van de waarheid af. En de Heere heeft hem aan dwaling overgegeven, zodat hij niet meer zijn gemeente kon voldoen en hij naar een andere plaats moest uitzien.

Zoo bleef ik dan alleen wonen, liet een vrouw voor mij wassen en enig werk doen. Dit was dus een grote verandering, maar de Heere was mij zo nabij en goed zodat de dagen omvlogen, of het uren waren. Ik mocht de dingen bedenken die Boven zijn, zo thuis als op mijn werk en niemand kan zich voorstellen, hoe dat het alle gemis vergoedt wanneer het de Heere met Zichzelf komt goed te maken. Mijn zoete samenspraken van vroeger met mijn vrouw hadden nu plaats gemaakt voor zoete overdenkingen des Heeren, zodat ik dikwijls laat naar bed ging en in steile afhankelijkheid des Heeren bewaring nodig had.

Die zomer was spoedig voorbij. En ook de winteravonden door een nuttig gebruik van enige oude schrijvers werden ze aangenaam doorgebracht.

Enige weken na mijn vrouw haar dood werd er ook nog een vriend van mij weggenomen, hetwelk mij speet omdat er leven in was en ik soms aangenaam mee kon spreken. Zoo ging er een jaar voorbij eer ik het opmerkte. Doch ten laatste verloor ik die oefening en nu kwam mijn gemis weer te voorschijn.

Ik had nog enige vrienden waar ik wel eens kwam en mee sprak. Die raadden mij om naar een vrouw uit te zien, daar ik zonder enige familiebetrekking hier was. Daar waren hier verscheidene weduwen die wel wensten gehuwd te zijn en allen voor gelovigen doorgingen, zoals dat gaat onder een lichte leer, maar ik kon in niet één van die de vreze Gods in het hart vinden. Ik was bang van godsdienstig verschil en om een verboden juk op te nemen, hoewel er uitwendig niets op hun personen viel te zeggen. Daar kwamen veel Hollandse gezinnen wonen, maar geen hulpe voor mij. Ik kreeg te overdenken hoe Abraham naar een vrouw voor Izaäk liet uitzien. Hoe onder biddend opzien zulks plaats had en hoe Abraham zei tegen zijn knecht, de Engel des Heeren zal uw weg voorspoedig maken. En ik zag ook, hoe dat werd bevestigd, want Rebekka was dadelijk bereid om op te trekken. Dus werd Abrahams geloof bevestigd.

A. Dingemanse hertrouwde een korte tijd later met een vrouw uit Grand-Rapids. In Grand-Rapids waren 2 Gereformeerde Gemeenten. De ene werd in 1870 geïnstitueerd en bestond uit Nederlandse emigranten. Hun kerkgebouw stond aan de Division Avenue. De andere gemeente werd in 1876 geïnstitueerd en bestond voornamelijk uit Zeeuwse emigranten. Bij de eerste gemeente behoorde de 2^e vrouw van Dingemanse. De gemeente werd bediend door ds. H. A. Minderman vanaf november 1911 tot oktober 1921. Jaren later zou de gemeente een Zeeuwse predikant krijgen in de persoon van ds. Willem C. Lamain. Ds. Minderman bevestigde hun huwelijk, waarop het echtpaar vertrok naar Denver. Daar is Dingemanse overleden in 1820.

SLOTWOORD

Na rijpe overweging en samenspreking met oudere vrienden en vriendinnen, die mijn overleden man, A. Dingemanse gekend hebben, dacht het mij goed te zijn, om de hier voorafgaande brieven van hem in druk te geven. Zijn bekering, leven, wedervaardigheden en velerlei uitreddingen zijn merkwaardig; en de lezing van dit alles, zoals het door hem naar waarheid is beschreven, kan onder de zegen des Heeren nog nuttig zijn voor anderen.

Zoals in een der voorgaande brieven vermeld staat van ds. N. N. dat hij dacht dat die mensen die over zulke zaken kwamen te spreken geen heerlijk uiteinde zouden hebben is juist tegenovergesteld, bewaarheid geworden. Want de 's zondags voor mijn man zijn sterven, is hij driemaal als 't ware opgetrokken geweest in de hemel. 's Morgens 11 uur ongeveer ging hij overeind in bed zitten met zulk een hemels gelaat, als nooit te voren van de omstanders gezien was. En hij zei: *O, dat zal wat zijn, als ik onwaardige straks in de heerlijkheid kom. Dan zal ik al de heiligen en engelen nodig hebben, om de Heere groot te maken voor die genade aan mij onwaardige bewezen.* 's Middags verhelderde zijn gelaat weer alsof hij niet meer tot het stof behoorde en toen sprak hij die woorden: *Maar 't blij vooruitzicht, dat mij streelt, enz.*

Toen lag hij weer neer en de glans week. En 's avonds zei hij: *"Zijn Naam moet eeuwig eer ontvangen."* Kort daarop stierf hij met de glans der eeuwige heerlijkheid op zijn gelaat.

De weduwe.

Geraadpleegde literatuur en bronnen

- D. Bakker: Gods grote barmhartigheid verheerlijkt aan een overtreder van al Zijn geboden (Sint-Philipsland, 1984).
- Ds. L. Boone: Verzamelde geschriften (Veenendaal, 1977).
- J. van Brakel: Ds. L. G. C. Ledeboer, zijn leven en kerkstrijd (Utrecht, 1960).
- G. de Braal: Gedachtenis, of het einde eens rechtvaardigen ('s-Gravenhage 1864).
- P. van de Breevaart: De breuk beleefd (Sint-Philipsland, 1984).
- P. Davidse: Die trouwe houdt, 1891-1991 100 jaar Gereformeerde Gemeente Meliskerke (Meliskerke 1991).
- P. van Dijke: Het veelbewogen leven en de rijk gezegende arbeid van den nu zaligen Heer P. aan Dijke. in leven Gereformeerd leeraar te St. Philipsland. Inleidend woord van D. Wijting (Ede, 1969).
- H. Florijn: Ds. Daniël Bakker, zijn leven, opvolgers, gemeenten, brieven (Zwijndrecht, 1985).
- Gemeente Archief en Zeeuws Archief Middelburg.
- P. Ingelse: Zestal eenvoudige oefeningen van P. Ingelse, in leven leerend ouderling bij de Geref Gem. van wijlen Ds. Ledeboer (Middelburg, z.j.).
- D. Janse: Ter gedachtenis van Ds. David Janse, predikant bij de Gereformeerde Gemeente te Middelburg, bevattende 8 brieven omtrent zijn levensgeschiedenis (Middelburg, 1902).
- Ds. G. H. Kersten. Bedroefden om der bijeenkomsten wil (Utrecht, 1985).
- Notulen Algemene Vergaderingen Ledeboeriaanse Gemeenten (1883-1907)* berustend in het archief van de Geref. Gem. Middelburg.
- H. M. Stoppelenburg: Uit de dagen van ouds (Aagtekerke, 1976).
- J. Vader: Eenige brieven van den Eerwaarden Heer Jan Vader (Veenendaal, 1977).
- J. M. Vermeulen: Toen hij 't ambt ontvangen zou. Leven en werk van ds. P. van Dijke (1812-1883) Zwijndrecht, 1984).
- Dr. J. Wesseling: De Afscheiding van 1834 in Zeeland, deel 1 en 11 (Barneveld 1987 en 1989).

10 brochures in de serie: *kinderen Gods op Walcheren in de 19^e en 20^e eeuw.*

1. DOOR GOD GEROEPEN.
Uit het leven van ds. David Janse en facetten uit de historie van de Ledeboeriaanse gemeente te Middelburg.
Nagelaten in zijn brieven en in kerkelijke notulen.
2. BIJ DE MENSEN VERACHT MAAR BIJ GOD UITVERKOREN.
Uit het leven van Jan Vader, oefenaar te Meliskerke.
3. IK HEB GELOOFD; DAAROM HEB IK GESPROKEN.
Levensbeschrijving van Zacharias Verhage, Molenaar te Meliskerke;
Door hemzelf beschreven. *VOLGT T. Z. T.*
4. DE BEKERING VAN WILLEM PLEIJTE
te Zoutelande en een eenvoudige oefening.
Met historische gegevens Gereformeerde Gemeente Zoutelande.
De bekering en sterven van Florus de Wolf en anderen.
5. DOOR LIJDEN GEHEILIGD.
Levensschets van oefenaar Pieter Ingelse; twee oefeningen;
drie brieven van zijn vrouw en drie brieven van zijn schoondochter.
6. EEN NIEUW VADERLAND GEKREGEN.
Bijzonderheden uit het leven en de bekering van Adriaan Dingemans,
diaken in de Ledeboeriaanse gemeente te Middelburg.
7. GENADE EN EER ONTVANGEN.
Geschiedenis van de Ledeboeriaanse gemeente te St. Jan ten Heere.
Met levensschets van ouderling Pieter de Voogd, Jacob Corré, Hubrecht Bimmel
en brieven van Maatje en Christina Bimmel.
8. DOOR GOD GELIEFD.
Verhaal uit het leven van Cornelia de Visser-Moens te Aagtekerke,
door haarzelf beschreven.
En korte mededelingen uit haar vriendenkring.
9. DOOR DE TROUWE VERBONDSGOD GELEID.
Mededelingen uit het leven en brieven van Cornelia de Visser-de Visser
te Middelburg.
10. DOOR DE HEERE AFGEZONDERD.
Korte levensschets van: Catharina Barbera Roose-Bollinger; Sara Louisa Hollebrands; Evangelist Jac. Ball, ds. A. Janse, ds. L. Hubregtse, ds. Chr. Van de Woestijne, ds. M. van de Ketterij.
Levensschets en brieven van Mevr. A. A. Vermerris-Geuze.